

Svarbiausia tema Strassburge: ūkiniai reikalai

Strassburgas (dpa). Europos Taryba diskusijas dėl Vokietijos priėmimo lygiateisiu nariu galutinai baigė ir atidėjo vėlesniam laikui. Jos bus tęsiamos greičiausia tik ateinančiais metais. Churchillio pasiūlymas ateinančiam gruodžio ar sausio mėn. sušaukti specialią Tarybos sesiją susirado maža pritarimo. Apskritai vyrauja nuomonė ateinančių metų Tarybos visumos suvažiavimą atkelti iš rugpjūčio mėn. maždaug prieš Vėlykas. Prancūzijos atstovai nedviprasmiškai pasisakė, jog jie Vokietijos priėmimui i Tarybą stato vieną vienintelę sąlygą, būtent: toms pat sąlygomis Saaro krašto priėmimą.

Paskutinėmis dienomis Europos Taryba patvirtino visą eilę jos ūkinės komisijos nutarimų, kurie perduoti toliau svarstyti Ministrų Tarybai. Svarbiausi nutarimai yra šie: 1) visų dalyvaujančių valstybių ir jų užjūrio kraštų ūkinės konferencijos sušaukimas; 2) veikiančios muitų sistemos išplėtimas visoms sąjunginėms valstybėms; 3) Vak. Europos valstybių valiutų kotiravimas daugiaspalvės atsiskaitymo sistemos rėmuose; 4) įsteigimas pastovaus ir nuolatinio organo paskirčių valstybių kredito politikai koordinuoti; 5) ūkinėms deryboms delegacijos į Washingtoną pasiuntimas. Šios delegacijos pasiuntimui ypatingai priešinosi britų darbičių atstovas Daltonas, tokį pasiūlymą pavadindamas iš viso „neatsakinga nesąmone“. Nežiūrint britų delegacijos priešinosi, Europos Taryba sutarė tokią delegaciją pasiūti, tuo tikėdamasi išsiderėti Amerikos muitų tarifų sumažinimą. Delegacija turėtų pasiūti ne Europos Tarybą, bet Ministrų Tarybą.

„Visa tai — tik tolimas idealas“
Britų karo ministras Shinwellis skėmadienį pasakojė kalboje pareiškė, jog Europos ūkinė sąjunga esanti labai pagėdijama. Bet tai esąs tik idealas ir jo įgyvendinimas dar labai tolimas. „Antra vertus, Britų imperijos vienybė jau tapo realybe, ir ji ūkiniu bei politiniu atžvilgiu D. Britanijai yra tolygus reikšmės, kaip ir Europos vienybė.“ Todėl Europos Taryba Strassburge neturinti pasiduoti konservatorių vilionėms, nes šie esą linkę blokuoti su visais dešiniaisiais atstovais, kad tik pakenktų darbičių vyriausybei. „Visa laimė yra ta, pastebėjo Shinwellis, kad Strassburge Europos Tarybos padaryti nutarimai darbičių vyriausybei neturi įsakomosios galios.“

Pilietinis karas Bolivijoje

La Paz (UP). Prieš savaitę Bolivijoje prasidėjusi revoliucija virto tikru pilietiniu karu. Tiek sukilėliai, tiek vyriausybės kariuomenė pradėjo tikras karines operacijas. Vyriausybės pranešimu, jų kariuomenė užėmusi keturias ligi šiol sukilėlių rankose buvusias vietas. Valle Grande srityje (į pietų vakarus nuo Santa Cruz) vykstančios kautynės, kurių metu žuvęs sukilėlių vadas mjr. Penaranda. Karo veiksmai prieš Sucre miestą tęsiasi toliau. Vyriausybės pranešimu, cino ir kitų kasyklų darbininkai revoliucijoje nedalyvauja.

Nebus toleruojama neofašistinė spauda.
Frankfurtas (NZ). Visų trijų vakariečių aukštųjų komisarių Vokietijoje, veiksmai kaip karinių pajėgų gubernatoriai, bendrame posėdyje priėmė įstatymo projektą, kuris turi užkirsti kelią nacionalsocialistinei arba neofašistinei literatūrai Vokietijoje. Bendrame komitete aukštųjų komisarių nurodo, jog vienas jungtinės Vak. Vokietijos vyriausybės uždavinys bus imtis priemonių, kad jos teritorijoje nebūtų trukdoma plėtoti demokratiniam gyvenimui ir demokratinei spaudai. Jeigu taram nepasisektų įgyvendinti patiems vokiečiams tada atitinkamų žygių okupacinio statuso rėmuose imsis aukštieji sąjungininkų komisariai.

Popiezius drąsina Lenkijos katalikus

Castelgandolfo (AP). Minint vokiečių invazijos dešimties metų sukaktuves, popiezius Pijus XII laišku kreipėsi į Lenkijos katalikus, pasmerkdamas valdžią dėl religinių teisių paneikimo ir tikinčiųjų ragindamas „visomis jėgomis ginti Kristų ir jo Ekleziją“. Išsišokimai prieš katalikus verčia galvoti, kad Lenkijos vyriausybė ruošiantis pradėti atvirą kovą prieš tikinčiuosius. Priklausymas katalikams jau esąs pagrindas Lenkijoje būti apkalintam ir paniekintam. Reiliginiai raštai, juo toliau, tuo griežčiau cenzūruojami. Labai dažnai kaliniams ir ligoniams neleidžiama pasinaudoti religiniais Eklezijos patarnavimais.

Laišką baigdamas, popiezius Pijus XII pasisako prieš religijos mokymo trukdymą ir katalikiškų institucijų darbo sunkinimą.

Churchillis reikalauja Vokietijos Strassburgas (BBC). Pirmadienio posėdyje buvo tartasi naujų narių priėmimo klausimu. Britų delegatas McMillanas, kalbėdamas Churchillio vardu, pareikalavo Vokietiją tuoj pat priimti i Europos Uniją, nes „vėliau gali būti pervėlu“. „Vokietijoje yra milijonai padorių žmonių, kuriems reikia duoti suprasti, kad Vokietijai kelias i bendradarbiavimą su Vakarų Europos tautomis yra atviras,“ kalbėjo jis.

Ta proga buvo perskaitytas vienas Churchillio memorandumas iš 1942 m., kuriame Churchillis tris savaites prieš pradėdamas invaziją i Afriką pabrėžė, kad jis tematą vieną išėitį Europai nuo bolševizmo antplūdžio apginti: Jungtines Europos Valstybes su Europos Taryba priekyje.

Saaras reikalauja pilnos autonomijos

Saarbrueckenas (DPA). Vienintelis Saaro krašto politinės situacijos sprendimas tai suteikimas jam pilnos ir galutinės autonomijos, pareikalavo praėjusį šeštadienį pakelbtame memorandumu Saaro vyriausybė. Vieną dieną anksčiau Saaro premjeras Hoffmannas kalbėjosi su Prancūzijos užs. reikalų ministru Schumanu. Čia Schumanas užtikrino, kad Prancūzija tik tuomet pritarisanti Vokietijos priėmimui i Europos Tarybą, jeigu ton institucijon lygiateisiu nariu būsiąs įsileistas ir Saaro kraštas.

Saaro memorandumu pabrėžiama, jog Vokietijos sąjunginės respublikos konstitucijoje Saaro kraštas nesąs minimas integraline Vokietijos dalimi.

Dabartinis Saaro krašto politiška teisėnė būklė — autonomija, ūkiškai įjungta i Prancūzijos sąjungą — buvo Saaro parlamento patvirtinta 1947 m. lapkričio 9 d., Prancūzijos teisiškai pripažinta, o D. Britanijos ir JAV faktiškai priimta. Europos Tarybos diskusijose paaikšėjo vokiečių nuomonė, pagal kurią Saaro kraštas turėtų priklausyti Vokietijos sąjungai. Reiliginio požiūriu tas kraštas šiandien yra susijęs su vokiečių Triero ir Speyerio vyskupijomis, gi kultūriškai su Prancūzija jį riša atitinkamas susitarimas.

„Viešoji vokiečių nuomonė, sakoma memorandumu, neatsižvelgia i Saaro krašto gyventojų nuotakas, kurie, suprasdami esamą situaciją, laisvu noru priėmė susitarimus su Prancūzija.“

„Klystų kiekvienas galvodamas, jog galima suderinti Saaro krašto ūkinį įjungimą Prancūzijon su politine priklausomybe Vokietijai. Taikant prancūzų ūkinis įstatymus vokiečių teritorijoje, būtų neišvengiamu nuolatiniai nesuderinimai administracijoje ir įstatymleidyboje. Todėl vienintelis sprendimas ir legalias tik autonomijos forma.“

Titas negalvoja nusilenkti Stalinui

Paryžius (Exchange). Maršalas Titas pirmą kartą po nutraukimo santykių su kominformu prisileido spaudos atstovą ir kalbėjosi su juo aktualiaisiais politiniais klausimais. Tai įvyko Briomi saloje, kur i Tito vasaros rezidenciją buvo pakviestas šiuo metu Jugoslavijoje viešėjęs Harwardo un-to geologijos prof. K. Mather. Atvykęs i Paryžių, kaip nurodo „Basler Nachrichten“, prof. Mather papasakojo savo pasikalbėjimo su marš. Titu smulkmenas:

Stalinas esąs įsitikinęs, kad marš. Titas jam turis nusilenkti, tačiau pats Titas apie tai nė negalvojęs. Principiškai abiejų diktatorių nuomonių skirtumas esąs dėl valstybės centralizacijos. Titas Jugoslaviją esąs tiek decentralizavęs, kiek tikėtai esą galima, ir sukūręs net 6 sąjungines respublikas.

Pagaliau skatinama viskuo, kas tik galima, stengtis padėti tremtiniam, pabėgėliams ir kaliniams, esantiems už Lenkijos sienų.
Popiežiaus laiškas, rašytas lotynų kalba, pasiūstas Krokuvos arkivyskupui kardinolui Sapiehai, kitiems arkivyskupams ir vyskupams Lenkijoje.

Frankfurtas (UP). Valdinė Lenkijos telegramų agentūra Pap praneša, Olsztyno karinis tribunolas nubaudė tris Lenkijos po-grindžio organizacijos WIN veikėjų tarp jų ir vieną kunigą, mirties bausme, visus kitus, kurių skaičius nenurodytas, kalėjimu nuo dviejų iki dešimt.ės metų. Visi jie buvo kaltinami kairaus nusistatymo ūkininkų būdymu, užpildinėjimu ir jų turto plėšimu.

Paskutinę valandą

* Prancūzijos aukštasis komisaras Vokietijai Francois Poncet, lankydamasis Berlyne, pasisakė prieš Berlyno vakarinių sektorių įjungimą i Vakarų Vokietijos federaciją. „Pritardami tokiam žingsniui, mes pasisakytume už galutinį Berlyno suskaldymą,“ pabrėžė jis.

* Pirmadienį prasidėjusioje britų profesinių sąjungų metinėje konferencijoje pirm. Lawter pareikalavo, kad beatodairiškų streikų kurstytojams ir komunistams būtų pritaikytos griežtos disciplinos priemonės. Jo kalba susirinkusiųjų buvo priimta su gyvu pritarimu.

* Suomijos min. pirm. Fagerholmas pareiškė, kad komunistų bandymas sugriauti Suomijoje demokratiją nuėjo niekais. Paskutinię streikai buvo smarkiausias komunistų bandymas po karo nuversti vyriausybę, tačiau vyriausybei pavyko juos nugalėti.

* „Pravda“ skelbia, kad Jugoslavijoje įsteigta nauja komunistų partija, kuri, būdama ištikima Maskvai, pradėjusi kovą su Tito režimu.

* Vokietijos socialdemokratai (SPD) Koelne paskelbė nutarimą, pagal kurį apie Vokietijos įstojimą i Europos Uniją negalį būti nė kalbos, jei i šią uniją Saaro kraštas bus priimtas pilnateisiu nariu.

* Kaip korespondentams teįjo patirti, esąs paruoštas slaptas valiutų fondo projektas, pagal kurį turėsias būti nuvertintas ne tik anglų svaras, bet ir švedų krona bei eilės kitų Europos valstybių valiutos.

Albanija - Balkanų neramumų židiny

Politinė situacija Balkanuose, juo toliau, tuo labiau patraukia stebėtojų dėmesį. Rytisium su tuo gerai informuotais „Basler Nachrichten“ betgi išdrįsta reikšti nuomonę, jog vargu būtų prieita prie ginklų panaudojimo toje kontinente dalyje, nors i labai aštriomis notomis apsiakapojo Maskva su Belgradu. Laikraštis mano, kad išsiskyrus pačias karštąsias Berlyno blokados dienas, per visą pokarinių laikotarpį nuotaika niekad os nebuvisi labiau įtempta, kaip minint dešimtį metų nuo paskutiniojo karo pradžios.

Balkanų įvykių raidoje iniciatyva tebesanti išimtinai Maskvos pusėje. Tiesa, bandę ją perimti vakariečiai, pasiūlydami visą ginčą perkelti i Jungt. Tautas, tačiau pats Belgradas ypačiai nuo vakariečių tarpininkavimo linkęs atsisakyti, nenorėdamas stiprinti Maskvos įtarimo, jog Jugoslavija, nusisukusi nuo kominformo, tikrai be atodairos puolanti i glėbį vakariečiams.

Jeigu jau ruošūsi Maskva karinėms operacijoms, mano „Basler Nachrichten“, tai

Prof. Mather nuomone, čia jau esą galima įvelgti tam tikri demokratijos principai. Titas nesąs vientisinės valstybės šalininkas, kaip to reikalaujās Stalinas.

Sovietų puolimo Titas nelaukiās, tačiau tokiam puolimui atremti esąs visiškai pasiruošęs. Priešingai, Titas laikās visiškai galimu vis didėjanti ir nuolatinį ūkinį Sovietų spaudimą i Jugoslaviją. Todėl jis esąs linkęs kiek galinti labiau išplėsti ūkinį bendravimą su užsieniu, kad Jugoslavija galėtų atlaikyti ūkinį Sovietų spaudimą. Tuo tikslu jis norėtų sustiprinti ūkinis santykiūs su Vakarais, to gi siekdamas vis dėto niekad os nesutiksias, kad vakariečiai kištūsi i Jugoslavijos vidaus gyvenimą.

Prof. Mather įsitikinęs, kad Jugoslavijoje opozija prieš Titą visiškai neegzistuojanti ir, nežūrint pranešimų apie pasitaikančius paskirus sabotāzo aktus, jis nepastebėjęs jokios ypatingos apsaugos ties geležinkeliais ar kitais svarbiais strateginiais taškais.

* Lake Success. (UP). Jugoslavija tuo tarpu nenumato Sovietų Sąjungą apkalinti JT, — patiriama iš kompetentingų JT sluosnių po to, kai Jugoslavijos delegatas prie JT Vilfanas grįžo iš Belgrado, kur jis visą savaitę, tarėsi su Tito vyriausybe dėl toliminės Jugoslavijos elgsenos. Jugoslavija norinti nepasikarštuoti, kad peranksti neišprovokavus ginkluoto konflikto su Sovietų Sąjunga.

* Triestas (AP). Sąjungininkų karinė valdžia vienam mėnesiui uždraudė Trieste einančius prokomunistinius laikraščius: „Corriere di Trieste“ ir „Primorski Dnevnik“. Taip pat uždrausta platinti Milanaleidžiamą komunistų laikraštį „Unita“.

Planuojama vokiečių „liaudies armija“

Berlynas (NZ). Sovietų Sąjunga nori Vokietiją padaryti suverene valstybe, kaip informuoja berlyniškis laikraštis „Der Abend“, pareiškė sovietų generolas Merkulovas vadovaujantiems rytų zonos vidaus reikalų administracijos valdininkams. Tačiau suverene valstybė negalinti egzistuoti be savarankiškos kariuomenės ir be savo žinių tarnybos, neišskiriant nei špiūno nei kontrašpiūno. Sovietų Sąjunga tikinti, kad būsimoji Vokietijos kariuomenė vadovausiantis „pažangia dvasia“.

Jau š. m. kovo mėn., to paties „Abend“ žiniomis, Sovietų S-gos NKVD virš-kas marš. Berija davęs sutikimą organizuoti Vokietijoje apsauginės kariuomenės dalinius. Jų organizavimas pavestas buv. vokiečių generalmajorui von Weechui, jo artimaisiais bendradarbiais paskirta taip pat buvę aukšti vokiečių kariniai. Šių dalinių oficialioju uždaviniu numatyta kovą su trockistiniu elementu ir visais asmenimis, kurie „vakariečių paskatinti sovietinėje zonoje šnipinėja ir vykdo sabotāzo veiksmus“.

Tačiau iš tikrųjų šios apsauginės kariuomenės pareigoms atitinkamai išplėčiama rytinės zonos vokiečių policija, apie kurios apginklavimą ir misiją padėti Graikijos sukilėliams jau buvo mūsų informuota praeitą kartą. „Neue Zürcher Zeitung“ ta proga pažymi, kad toji policija plėčiama

visu smarkumu ir, nors Berlyne apie jos dydį nieko neskelbiama, tačiau spėliojama, kad ji susidedanti mažiausia iš 200.000 vyrų. Prisiminus, kad pagal Weimaro konstituciją visoje Vokietijoje buvo laikoma 100.000 policijos apie 70 mil. gyventojų, nurodytas policijos pareigūnų skaičius 20 mil. rytinės zonos gyventojų yra aiškiai per didelis.

Berlynas. Britų oficialiosios įstaigos reiškia įsitikinimą, kad Sovietai aiškiai ir tiesiogiai lauzo Potsdamo susitarimus, organizuodami, kariškai apmokydami ir apginkluodami rytinės zonos policiją i pusiau karinius dalinius. Kiekvienas 250 vyrų junginys paskirstomas i 4 būrius, kurių vienas ginkluotas kulkošaudžiais, antrasis automatiniais, gi trečiasis ir ketvirtasis — paprastaisiais šautuvais. Netruksta ir priestankinių pabūklų, o daugelis vienetų, kaip nurodo „Basler Nachrichten“, aprūpinti sovietiniais tankais T 34. Visi ginklai vokiečių gamybos, išskyrus mažus kiekius, gautus iš sovietų, čekų ir lenkų.

Ne tik karinių dalinių organizavimu, pastebi „Basler Nachrichten“ bet ir ginklų gamyba pažeidžiami Potsdamo susitarimai, nes pagal juos buvo įsakmiai nurodyta, jog karinės gamybos imonės Vokietijoje turi būti visiškai sunaikintos.

Nuo š. m. gegužės 1 d. vad. liaudies milicijos paruošimas vykdomas nebe pagal policijos, bet pagal kariuomenės lavinimo nuostatus. Ir tai tarnauja specialiems sovietų karinės vadovybės planams. Iš tu planų nepaskutinėje vietoje yra numatyta ir rytinės zonos vyriausybės sudarymas. Tai būtų lyg reakcija Vakarų Vokietijos respublikai.

Policija nepriklauso rytų zonos vokiečių administracijai

Berlynas. Rytinės zonos vokiečių policijos organizavimą aprašinėdamas, „Neue Zürcher Zeitung“ pastebi, kad šios policijos kontroliuoti neturi teisės liaudies „rinktas“ parlamentas ar rytinių kraštų vyriausybės. Net ir ministrais pirmininkas bei vidaus reikalų ministras nesą informuojami apie jos sudėtį. Jos tarnybon priimami vyrai nuo 18 iki 35 metų amžiaus politiška patikimi, tačiau nebūtinai priklaūs SED. Pradžioje policijon buvo įjungiami iš rytų grįžtantieji karo belaisviai, išėję sovietuose specialų kursą. Kada šių nebepriteko, prasidėjo verbavimas plakatais, atsišaukimais ir spec. paskaitomis. Šioms priemonėms nedavus lauktų vaisių, buvo prieita prie griežtesnių metodų. Taip jau kuris metas antraeiles imonės lanko spec. komisijos, kurios iš darbininkų ir tarnautojų atsirenka reikalingą kontingentą vyrų policijai. Darbo įstaigos policijai verbuoja ir jaunesnius, kurie tuojuo pasiunčiami i uranijus kasyklas, jeigu jie nesutinka eiti policijos tarnybon.

200 sovietų divizijų

Paryžius. (IPK). Rusų ir vengrų emigrantų laikraščiai skelbia sutampamčius pranešimus, pagal kuriuos sovietai šiuo metu Rytų Europoje ir Balkanuose turį 200 žygiu paruoštų divizijų.

Pranešimai remiami pabėgusių aukštų sovietų karininkų pasakojimais. Jų žiniomis, Rytų Vokietijoje, Lenkijoje ir Ukrainoje esą apie 130 divizijų, Pabaltijy ir Suomijos-Norvegijos pasieniuose — 20, Balkanų kraštuose, Karpatų Ukrainoje ir Cekoslovakijoje — apie 50 divizijų. Vidaus reikalų komisariatas ir saugumo tarnyba rytų i pietryčių Europoje laikančios 20 divizijų saugumo policijos.

Ukininkų sukilimai Ispanijoje
Saragossa (UP). Azuaros, Moyuelos ir Malono kaimų ūkininkai, kaip policija praneša, taip pasipriešino įsakymui atiduoti javų pyliaivas, kad reikėjo pasiūsti Saragoso policijos ir civilinės gvardijos dalinius. Po eilės areštų tvarka esanti atstatyta.

Sovietų „dovanos“ ryinei zonai

Berlynas (WaS). Jeigu būtų sudaryta rytų zonos vokiečių vyriausybė, kaip nurodo vadovaujantieji tos zonos LDP asmens, Sovietų Sąjunga ketinanti suteikti vokiečiams žymią lengvatą. Pagal tai

1) rytų zonoje būtų panaikintos visos sovietų kontroliuojamos koncentracinės stovyklos;

2) sovietų akcinės bendrovės būtų pavertos nacionalizuotomis liaudies imonėmis;

3) nepaprastai sumažintos reparacijos iš rytinės zonos.

Visa tai būtų suteikta tam, kad naujoji vyriausybė neparastų prestižo jau pačioje savo veikimo pradžioje, gavusi nedėkingą palikimą iš sovietų karinės administracijos. Likviduojant koncentracines stovyklas rytų Vokietijoje, dalis jose buvusių kalinių būtų išgabenta Rusijon, juo tarpu visi kiti arba atleisti arba perkelti i vokiečių administruojamas baudžiamąsias stovyklas

Spaudos puslapiuose

NOTŲ PANASUMAS

New York Times
New Yorkas, JAV

Prieš dešimtį metų vokiečių kariuomenė įžygiavo į Lenkiją, pradėdama karą, kuris dar ir šiandien nėra galutinai baigtas. Paskutinės 1939 m. savaitės buvo pilnos vis didėjančių kaltinimų Lenkijai, kurie nepaprastai panašūs į tas notas, kurias 1949 m. rugpjūčio mėn. paskutinėmis savaitėmis Maskva pasiuntė Jugoslavijai.

Nors kiekvienas atsakingas stebėtojas netiki, kad Sov. S-ga savo tikslų sieks karinėmis priemonėmis, tačiau nėra greito paprasto ir tikro kelio iš to labirinto, į kurį esame patekę. Trumanas kiekviena proga pabrėžia, kad mes turime visą laiką būti pasiruošę ir neįsėmęti savo kortų.

1939 m. prasidėjęs karas dar nėra baigtas ir bus viena ar kita forma tęsiamas. Tačiau atsiminę tuometinę JAV būklę ir palyginę ją su dabartimi, matome, kad JAV budrumas yra žymiai paastrėjęs.

Trys dienos, sukrėtusios pasaulį

III.

Apie Ribbentropo pasikalbėjimą su Stalinu ir Molotovu po oficialių pasitarimų Dr. Gausas liudija:

„Tiek oficialių pasitarimų, tiek po jų vykusių pasikalbėjimų metu Ribbentropas kalbėjo, kad ginkluotas konfliktas tarp Lenkijos ir Vokietijos esąs gašimas labai netolimoje ateityje, nors šio metu dar nieko nėra nuspręsta. Esąs galimas dalykas, kad Lenkija paskutiniu momentu nusileisianti. Stalinas ir Molotovas šiuos pareiškimus priėmė be jokių pastabų. Šis pasikalbėjimas, retkarčiais pertraukiamas paraginimų išgerti, vyko dar prieš sutarties pasirašymą.

Ta proga Ribbentropas priminė, kad Stalinas 1939 m. pavasarį pasakęs kalbą, kurioje paminėjęs, kad reikią bandyti iškloti santykių išlyginimo ir su tais kraštais, su kuriais jie nėra išlyginti. Nors kalboje Vokietija nebuvo paminėta, tačiau Hitleris suprato, kad tai ją lietė. Stalinas tuoj pat atsakė: „To ir buvo norėta“. Toliau Ribbentropas kalbėjo apie filmą su Stalinu ir kitų žymiųjų bolševikų paveikslais. Šis filmas Hitleriui palikęs simpatišką įspūdį.

Pasikalbėjimo metu iš abiejų pusių nesigailėta aštrių žodžių Anglijos adresu. Ši nebeturinti moralinės teisės valdyti visą pasaulį. Ribbentropui šioje vietoje paminėjus galimą karą tarp Vokietijos ir Vakarų valstybių, Stalinas pastebėjo, kad Sovietų Sąjunga esanti užinteresuota turėti stiprią kaimyną. Ginkluoto konflikto tarp Vokietijos ir Vakarų demokratijų atveju vokiečių ir rusų interesai eiti lygia greta.

Ribbentropas šį Stalinui pareiškimą norėjo įtraukti vėliau numatytam savo kalbom ir paprasė Stalinui sutikimo. Kaip iš dokumentų aiškėja, Stalinas aprobavo šią, kiek sušvelnintą redakciją.

Stipri Vokietija yra absoliutinė sąly-

„Vatikanas šovė geriau už Pallante“ — rašė Romos „Tempo“, nes popiežiaus komunistų ekskomunikacijos dekretas buvo paskelbtas lygiai per Pallante atentato prieš komunistų vadą Togliattį metines. Tą rytą Togliattis ant savo rašomojo stalo krūvoje sveikintimui rado Acta Apostolicae Sedis su ekskomunikacijos dekretu. Tą syk jis tik nusišypsojo ir pasakė: „Bet juk mes jau seniai ekskomunikuoti!“

Iš tikrųjų popiežiaus enciklikos ir kiti dokumentai jau 18 kartų pasmerkė komunistų mokslą. Jau Pijus XI jį pavadino „tikru maru“, tačiau tik Pijus XII jį praktiškai iškilminga forma.

Kai popiežius pasirašė savo ranka išaišyintą dokumentą, kardinolas Tedeschini visos kardinolų kurijos vardu pasakė: „Tuo šiuo šventinybės vardas galutinai įėjo į istoriją.“

Greit ir Togliattis tuo įsitikino. Aišku, jam mažai rūpi, kad 6 rytų Europos kraštų vyriausybės yra išstumtos iš eklezijos glėbio ir kad milijonai katalikų visame pasaulyje turės atsisakyti nuo paskutinio patalpymo.

ga taikai Europoje išlaikyti. Sovietų Sąjungos vyriausybė taip pat užinteresuota stiprios Vokietijos egzistencija. Todėl Sovietų Sąjunga negali sutikti, kad Vakarų valstybės sudarytų tokias sąlygas, dėl kurių Vokietija nusiprėtų arba turėtų susilaukti stūkmū. Tame ir glūdi Vokietijos ir Sovietų Sąjungos interesų bendrumas.

Stalinui, Molotovui ir Ribbentropui besikalbant, buvo paruošti sutarties ir slaptojo protokolo tekstai parašams. Pasirašymas įvyko ankštus ryto valandomis. Ta proga aš pastebėjau, kaip Vokietijos pasiuntinys grafas von der Schulenburgas Stalinui kažko tyliai paklausė, o šis, kiek lukterėjęs, nusišypsojo ir davė sutikimo ženklą. Dialogas, kaip aš tuoj pamaniau, lietė nusifotografavimą, nes tuoj po to į pasitarimą salę iš priekšambario įėjo Hitlerio fotografas Hoffmannas ir vienas rusų fotografas. Hoffmannui nukreipus savo kamerą į pasitarimų stalą, ant kurio tebestovėjo užkandžio likučiai ir keliolika bonkų, Stalinas, garsiai nusijuokęs, pastebėjo, kad Hoffmannas tuo stalo vietos neturįs fotografuoti, nes, paskelbus fotografijas, atrodysią, jog sutartį pasirašę girti žmonės.

Dar tą pačią naktį vokiečių pasiuntinys painformavo Berlyno įstaigas apie pasiektus rezultatus. Kitą rytą mes per Karaliaučiu išskridome į Berlyną. Ribbentropas, puikiai nusiteikęs, tuoj pat nuyko pas Hitlerį atpasakoti derybų eigas.

Jau dieną ankščiau, negu Kremliuje buvo pasirašyta nepuolimo sutartis, būtent 1939 m. rugpjūčio 22 d., valstybės sekretorius von Weizsäckeris 174 vokiečių ambasadorius, pasiuntinys ir konsulatams išsiuntinėjo slaptą telegramą apie naująją vokiečių-rusų bičiulybę. (B. d.)

Bet jam negalėjo nertūpėti 2 milijonų Italijos komunistų partijos narių sąžinės griaužimas. Nes kaip jis, bet iš išorės, tikėjo į katalikybės ir komunizmo suderinimą, taip ir beveik visi jo pasėkėjai.

Labai dažnai Togliattis išsiedavo taikos ranką Vatikanui, bet kartu reikalavo griežto įtakos sferų pasidalinimo. Daugelio savo pasėkėjų pasibaigėjimui jis pasisakė už Laterano sutarties įjungimą į Italijos konstituciją. Jis stropiai dabojo, kad kova prieš atskirus politikuojančius kunigus neišivystytų į kovą prieš ekleziją.

Togliattis žino geriau už kitus, kad italai yra giliai tikinti tauta. Tiesa, užsieniečiai tame galėtų įžiūrėti prietarus ir išorinius papročius. Bet, kad ir kaip būtų, netgi skeptikai ir netikintieji bijo, kad juos išstiks. nelaimė, jei jie palaikys santykius su ekskomunikuotoju.

Kol kas išskyrimo procesas: „čia Vatikanas — čia Maskva“ tik prasidėjo, bet jau dabar daug italų išstojo iš komunistų partijos. Visų pirma moterys ir senesnio amžiaus žmonės, juos seka kaimiečiai, kurie, anot Italijos nepriklausomųjų socialistų vado Saragato „pirmiausiai tiki į savo šventąjį patroną, vėliau ir raganas, o tik galiausiai ir Stalino ūsus“.

Togliattis apsiriko. Jis slapta skaičiavo, kad iš 400.000 kompartijai priklausančių moterų pasitraukę tik 4.000. Jis tikėjosi, kad pasitraukę tik prisiplakėliai, bet pasirodė, kad išstojo daug daugiau žmonių, kad net seni komunistai pasisakė už ekleziją. Gerai informuoti sluogsniai teigia, kad iš kompartijos išstojo nuo pereinamo pavasario apie milijonas narių, atseit, liko tik vienas milijonas.

Togliattis norėjo savo šalininkus paguosti, aiškindamas, kad jie atsidūrė geroje tautinėje kompanijoje, nes pereiname šimtmečiu buvo ekskomunikuoti visi Italijos suvienijimo šalininkai, jų tarpe ne tik Viktoras Emanuelis II ir Cacouras, bet ir Garibaldi su Mazziniu.

Italų laikraščiai mano, kad Togliattis ruošė pradės naują kampaniją po Garibaldi ženklu. Nenutrūkstama neramumų ir streikų grandinė gali smarkiai pakenkti šventųjų metų pasisekimui.

Ekskomunikacijos paskelbimo dieną buvo neaišku, ką dekretas palies. Kairiųjų socialistų vadas Pietro Nenni pareiškė visai užtikrintai: „Aš nesu komunistas!“ Ir tikėjosi, kad komunistai pereis į jo partiją, o Togliattis pagalvojo: „Bent sykį Nenni partija priklausos prakeiktiesiems.“

Nenni sėbrai nusiminė. Jų senatorius Tonello net iškoliojo komunistus. Girdi, bolševikų armijos peržengusios savo sienas yra paprastos žmogžudžių ir plėšikų gaujos. Komunistai tyloje.

Bet nuo Nenni atsiskyrę Saragato socialistai, ypatingai Romitos grupė, kuri visai neseniai pasitraukė iš kairiųjų socialistų partijos, patenkinti šypsojosi.

Dabar Saragato ir Romitos socialistai skiria tik vienas klausimas: už arba prieš de Gasperi. Yra daug vilčių, kad netrukus

įvyksiančiame Italijos socialistų kongrese beveik visi socialistai vėl ras bendrą kalbą ir galutinai mes draugystę su komunistais. Žodžiu, Togliattis neturi smagių atostogų.

Be ekskomunikacijos jį skaudžiai palietė ir mūsų skaitytojams žinoma senatoriaus D'Onofrio byla. Kaip žinome, grįžė iš sovietų nelaisvės italai papasakojo daug įdomių dalykų apie tą buv. emigrantą ir dabartinį komunistų senatorių. Apie tai, kaip jis tardė italų karius ir pan. Išsivedęs D'Onofrio patraukė porą grįžusių teisman.

Romos teismas 67 teismo posėdžiuose išklauė tik dalį 60.000 buv. belaisvių, tačiau italų tauta susidarė tikrą vaizdą apie Sovietų Sąjungą. Iš pykčio D'Onofrio paskelbė, kad už tą bylą dabar iš Sovietų Sąjungos negrįš nė vienas belaisvis. Daug senatorių po to pareiškė, kad jie negali sėdėti kartu vienoje salėje su žmogumi. Komunistų senatoriai pasiskelbė esą su D'Onofrio solidarūs. Juk jis iš Maskvos! Tačiau komunistų partijos populiarumas nuo to nepadidėjo. (S)

Sovietų lėktuvai Kinijoje

Londonas (UP). Oficialiuose Kinijos pranešimuose sakoma, kad į Kanžu provincijos didįjį miestą Lanču, kurį prieš savaitę užėmė komunistų daliniai, reguliariai skraidą sovietų susisiekimo lėktuvai. Lanču yra įtrauktas į orinio susisiekimo liniją, jungiančią Sergipolį su Čunkingū.

Iš Pietų Kinijos pranešama, kad komunistai užėmė Lungčungą, esantį maždaug 215 km į šiaurės rytus nuo Kantono. Komunistų kariuomenė slenka Kukongo, svarbaus geležinkelio mazgo (netoli Kantono) kryptimi.

Sanchajuje nuo 1850 m. einas britų laikraštis „North China Daily News“ turėjo sustoti.

Barsovas — sovietų šnipas

Vienas (Exchange). Amerikiečių kontražvalgybos organizacija patyrė skaudų smūgį. Sovietų karo aviacijos leitenantas Anatolis Barsovas, kuris pereiną trečiadienį 6.30 val. buvo ant Dunojaus tilto, skiriančio Linzū nuo Urfahro, išduotas sovietams, bus sovietų šnipas. (Apie jo išdavimą mes buvome trumpai pranešę jau pereinam numeryje.)

Amerikiečių kontražvalgyba tą sovietų lakiną, kuris kartu su savo draugu Priogovu, pereinų metų spalio mėn. lėktuvu pabėgo iš Ukrainos į amerikiečių zoną Austrijoje, ilgą laiką kvotė; įsitikino, kad jie buvo tikri dezertyrai. Priogovas, atrodo, iš tikrųjų yra dezertyras, bet Barsovas — ne. Abu buvo įsileisti į Ameriką ir ten turėjo pasikalbėjimą su amerikiečių slapstosios tarnybos valdininkais ir susipažino su visa eile tos tarnybos pareigūnų. Jei Barsovas nebuvo iš pat pradžių sovietų šnipas, tai jis mažiausiai tris paskutinius mėnesius buvo dvigubas agentas, kuris abiem valstybėm teikdavo medžiagos. Prieš dvi savaites ameri-

TRUMPOS ŽINIOS

* Kanados krašto apsaugos ministeris Claxtonas pranešė, kad ateinančių metų sausio ir vasario mėnesiais Aliaskoje (Yukono upės srityje) įvykis bendri amerikiečių ir kanadiečių kariuomenės ir aviacijos manevrai.

* Prezidentas Trumanas ir ministeris pirmininkas Atlee kreipėsi į Indijos ir Pakistano vyriausybes, sfilydami amerikiečių atsargos admiralį Chesterį Nimiazą išrinkti tarpininku Kašmiro byloje. JT specialioji komisija buvo patarusi sudaryti trečiųjų teismana su adm. Nimitzu priesakyje. Dabar opiausia problema yra tiek Indijos, tiek ir Pakistano kariuomenių atitraukimas iš gindijamos Kašmiro kunigaikštijos teritorijos.

* Streikai Suomijoje vis daugiau nustoja aktualumu. Pereiną savaitę dar streikavo 33.000 darbininkų, tuo tarpu prieš porą savaitių streikavo 100.000. 4.000 metalo darbininkų streikas Abo mieste kiek sutrukdė reparacijų sovietams teikimą.

* Lenkijos karinės misijos prancūzų zonoje Baden-Badene vadas pulkininkas J. Jarzembskis, kaip dabar oficialiai pranešta, rugpjūčio 13 d. kartu su savo šeima pabėgo į Sveicariją. Lenkija reikalauja jo išdavimo, nes jis negalys būti laikomas politiniu pabėgėliu.

* Cekoslovakijos diriginčias Rafalis Kubelikas, žinomo smuikininko Jano Kubeliko sūnus, pameigė gaudus, kad jis nutaręs negrįžti į savo tėvynę. Jis paaiškino, kad turis sudarę sutartis garstroluoti įvairiuose kraštuose ... iki 1951 m., todėl jam dabar dar nereikia apsispręsti.

* JAV manevrams Vokietijoje, apie kuriuos jau buvome pranešę, vadovaus gen. Huebneris. Be 110.000 amerikiečių, juose dalyvaus ir vienas prancūzų pėstininkų batalijonas. Manevrai, kurie prasidės rugšėjo 6. d. tęsis iki rugšėjo 17 d. Be Vakarų Europos Unijos sausumos kariuomenės vado gen. Latre de Tassigny, juos stebės prancūzų okupacinės kariuomenės vadas gen. Guillaume, britų Reino armijos vadas gen. Ch. S. Keighty, Olandijos ryšio misijos Vak. Europos štabe vadas generolas van der Kroonas ir keliolika aukštų prancūzų, olandų, belgų, kanadiečių, meksikiečių ir suomių karininkų. Tuo pačiu laiku Thüringijoje manevruos 30.000 sovietų.

* Buvęs komunistinės Vengrijos planavimo komisijos pirmininkas Lazlo Timras pabėgo į Austriją.

Kaip veikia Secret Service

Pakeistas veidas

Ligi šiol daugeliui skaitytojų teko ne vieną kartą skaityti įvairių kraštų slapųjų agentų atsiminimus. Tačiau, kaip veikia britų slaptoji tarnyba, susipažinti neteko. Ši kartą mes pateiksim pirmą kartą po karo skelbiamus vieno britų slaptojo agento atsiminimus.

George Langdon, D. Britanijos pilietis, 41 m. amž., gyveno tai Prancūzijoje, tai Anglijoje. Jis yra vedęs prancūzė, ir puikiai kalba prancūziškai. Prieš karą buvo įveitųjų anglų ir amerikiečių laikraščių Paryžiaus korespondentas.

1939 m. buvo mobilizuotas ir paskirtas cenzorium. Vėliau perėjo į karinę žinių tarnybą (Field Security) ir dirbo Belgijoje. Tačiau tikrąją slaptojo agento karjerą pradėjo tik po Dinkircheno pralaimėjimo, po kurio jis vos spėjo pabėgti. Prancūzijos vyriausybė jį už veiklą yra atžymėjusi Croix de Guerre. Po karo jis vėl grįžo žurnalisto profesijon.

Bet, kapitone, Prancūzijoje aš turiu per daug pažįstamų. Bet kurioj vietoj gali mane tuoj pat atpažinti. Aš turėčiau pasidaryti niekam nepažįstamas, kaip romanuose rasoma.

Britų žinių tarnybos pulkininkas Govanas nusišypsojo.

— Ar jūs įsivaizduotumėte save su nauju veidu? Be dirbtinės barzdos, be peruko. Žodžiu, visai naują veidą. Chirurgija pastaraisiais metais padarė didelę pažangą. Pagalvokite. Ryt prieš pietus aš tamstai pasiskambinsiu.

Pasikalbėjimas vyko viename mažame bute, esančiame vakarinėje Londono dalyje. Retkarčiais mūsų balsus nutraukdavo sprogstančių bombų dundėjimas.

Lauke šalti, numirėliški prozektorių pirštai glostė juodą dangų. Netoli blykstelėjo gražus oranžinis žaibas ... ir gatvės gale susmulko didžiulis namas. Sustojau vieno kimo lėjime ir laukiau bombardavimo pabaigos.

Praeitą vakarą buvau grįžęs iš Škotijos,

kur neseniai buvau baigęs slapųjų agentų kursus. Staiga atsiminiau jus, vitrinoje pamatęs Garry Cooperio fotografiją. Ir jau mačiau savyje tuos pačius bruožus.

Kitą dieną pulk. Govanas mane pakvietė į savo klubą pietų ir supažindino su vienu laivyno karininku ir dar vienu ponu; aš pastebėjau, kad jo makro beveik nebuvo. Tai buvo pasaulinio garso chirurgas. Po pietų mes nuvažiavome į laivyno karininko, taip pat chirurgo, butą. Aš buvau pasodintas prieš veidrodį, o abu gydytojai, užkūšė mano burną ir šnerves vata, visą valandą ant nosies, skruostų akių ir ausų klijavo ir vėl plėsinėjo, asaroms iš akių tekant, žuvis odos gabalus.

— Toks būtų mano pasiūlymas, — pagaliau prabilo gydytojas be apatinio žandikaulio. — Žiūrėkit, — jis patraukė mano ausis užpakalin.

— Tamsta lengva pažinti iš tamstos ne visai prie galvos prisiglaudusių ausų (jis labai mandagiai išsireiškė, nes mano ausys tikrai buvo labai atskisusios) ir iš mažo smailo smakro. Taigi, aš pakeičiau ausų padėti ir perlaužiau žandikaulį, padarydamas tamstos smakrą apvalų ... maždaug taip, — ilgais nervingais pirštais įbruko mano burnon kažkokį kamuoliuką.

— Jei tamsta nešiosi akinius, kitaip šukuosai plaukus ir auginsi ūsus, tai busi visai pasikeitęs.

Į pulk. Govaną atsisukęs, jis aiškino toliau: dvi operacijos su trijų savaitių pertrauka ... keturias arba šešias savaites, iki žaidzos sugis ... po šešių mėnesių randai pabals, o po metų jų beveik nebus galima įžiūrėti.

— Ką tamsta į tai pasakysi? — paklausė mane pulk. Govanas.

— Kad mane ponai vargu ar galėtų biauuresniu padaryti ...

— Sutarta, — pasakė jis chirurgui, visai

nekreipdamas dėmesio į mano juoką.

Tolimesni reikalai buvo aptarti su vienu saugumo tarnybos karininku. Aš turėjau vykti ne į karo ligoninę, bet į vieną privačią kliniką, kurioje abu chirurgai dažnai operuodavo. Kad personalas nepastebėtų, ligoninėn turėjau būti nugabentas aprišta gaiva.

Kitą popietę, apsirengęs civiliais drabužiais, nuvykau pas laivyno gydytoją ir po pusvalandžio buvau taip apvaisotas, kad po bintus tesimatė tik nosies galiukas, akys ir lūpos. Tuo metu jis paskambino klinikai, kad tuoj pat būtų rezervuota palata vienam sužeistam žmogui, kurį jis pats į ligoninę atgabensias.

— Kaip aš, pone daktare, ši vakarą turėsiu pavalgyti?

— Rytoj rytą tamsta busi operuojamas, ir juo mačiau busi valges, juo bus geriau.

— Aš apgalvavau, kad iš anksto neprisi-gerčiau, kaip kupranugaris prieš ilgą kelionę dykuma, nes galva po raščiais pradėjo smarkiai kaisti.

Vos tik atvykus ligoninėn, prie mūsų pripuolė ligoninės sesuo.

— Ar tamsta gali paieiti? — paklausė.

Paskui, paėmusi už rankos, mane lyg aklą nugabeno į palatą. Antros sesers padedama, mane nurengė.

— Skauda?

— Ne ... hm ... taip ... šiek tiek ...

Vos tik mane paguldė į lovą, pasirodė trečia sesuo su termometru rankoje. Mano protestai nieko negelbėjo. Po kelių minučių ji, panikinančiai patempusi lūpas, stebėjo rezultatus.

Pagaliau, likęs vienas, pakisau pirštą po tvarsčiais, kad bent kiek gaudiau gryno oro; tačiau tuo pat metu vėl atsidarė durys.

Ketvirtoji sesuo įstūmė kambarin stalėlį ant ratukų ir šypsodamosi, bet griežta mina priėjo prie mano lovos.

— Aš maniau, kad operacija bus jau rytoj, — tariau, pamatęs indą su instrumentais.

— Taip, rytoj. Bet dabar aš perrišiu jus nakčiai.

daugiau nebeprabišiu. Be abejo, ji man išvirkstė nuodų. Aš norėjau atsistėsti, gintis. Ji be gailėsio prispaudė mane prie pagalvės.

Kai atsibudau, buvo šviesi diena. Šviežia, švari sesuo laikė rakoje puodelį su snapeliu.

Tuo pat metu palaton lėjo saugumo tarnybos karininkas ir chirurgas.

— Gerą dieną, pone daktare! Ką padarė su mano koja?

— Išemiau truputį kaulo, ir dabar jūs turite gražų smakrelį.

— Ar mano sąmonė pilna?

— Taip, kodėl?

— Laikykit mane. Naktinė sesuo buvo vokiētė.

Aš prašiau karininką pasinformuoti. Netrukus jis grįžo atgal ir pranešė, kad ji tikrai yra vokiētė, 1936 m. emigravusi į Angliją, taigi, kad nėra ko bijotis. Tačiau vėliau aš patyriau, kad ši vargšė atsargumo sumetimais vis dėlto buvo perkelta į Isle of Man ligoninę (šioje saloje karo metu buvo visi įtariamai užsieniečiai).

Po trijų savaičių buvo padaryta antroji operacija. Šiandien aš turiu dvi elegantiskas ausis, bet už tai gerai žinau, kiek reikią „dėl grožio kentėti“. Savaitę turėjau ant pilvo gulėti, kaktą turėdavau ant įtempto tvarsčio laikyti, ir, jeigu aš užmigdamas bent kiek pasukdavau galvą, sesuo tuoj pat mane pabudindavo. Išistas savaites negalėjau be skausmo padėti galvos ant pagalvės.

Su akimiais, mažais ūseliais ir ant kaktos sufrizuotais plaukais po dviejų mėnesių lėbandžiau savo naująjį veidą, aplankydamas vieną jaunystės draugą. Jis mane nepažino.

Išsokęs parašintu Prancūzjon, keletą savaičių gyvenau Pau miestelio Hotel de l'Europe viešbutyje su kurio savininku buvau nuo seno pažįstamas. Kiekvieną dieną jis mane, kaip ir visus kitus svečius, pagarbiai sveikindavo. Niekad neužmiršiu jo išraiškos, kai vieną vakarą, rūpestingai uždaręs jo biuro duris, prisipažinau, kas esau.

Mūsų svarbiausių klausimų temomis

Lietuvos jaunimas nori drauge kurti Europą

Prieš kurį laiką prancūzų žurnalas „Liberté de l'esprit“ (redaguoja Claude Mauriac'as) rašytojo François Mauriac'o (sūnus) paskelbė anketą, kviesdamas visų tautų europietiškoji jaunimą pasisakyti, ką jis galvoja apie būsimąją Europą. Mūsų jaunimas Prancūzijoje, daugiausia, kaip žinome, susispaudęs Paryžiuje, anketos iškeltais klausimais pasiuntė žurnalui savo pasisakymą, kuris drauge su kitų tautų atsakymais bus atspausdintas artimiausiam žurnalo numeryje. Atsakymo tekstą paruošė „Sviesto“ sambūrio Paryžiaus skyrius, susitaręs su kitomis tenyčios jaunimo organizacijomis.

Manydami, jog tiek žurnalo patelktieji klausimai, tiek ir mūsų jaunuomenės pasisakymas bus įdomus kiekvienam mūsų tautiečiui, juos čia išsitiesi ir pateikiame:

1. Klausimas: Ar jūs galvojate apie Europą, kaip apie idėmą tėvynę?

Atsakymas: Mes, kaip ir daugelis kitų kraštų jaunų žmonių, galvojame, kad mažų varžybų ir didelių ambicijų laikas yra galutinai praėjęs. Bendras pavojus daugiausia prisideda sukurti fizinę ir dvasinę bendruomenę. Siandien pasaulis organizuojasi kontinentais. Europa yra būtinybė ir ji realizuosis.

2. Klausimas: Ant kurių bazių, jūsų manymu, galėtų susidaryti Europos bendruomenė?

Atsakymas: Europos bendruomenė tegali kurtis tik individų ir tautų laisvės bei lygybės principais. Aišku, jog mažosios Europos tautos, kurios nesiekia nieko daugiau, kaip savo tautinių kultūrų išvystymo, yra patikimiausi tos bendruomenės elementai, tuo tarpu kai „didžiosios galybės“ tiek dėl savo praeities, tiek ir dėl savo ambicijų yra elementas nesupratimui ir ginčų dėl pirmesniškumo. Šia prasme būtų linkėtina, kad federatyviniai nuostatai sušvelnintų centralizaciją, kuri dabar yra šiose valstybėse, idant lengviau galėtų įsikurti nauji centriniai europietiškos apimties organizmai.

3. Klausimas: Ar jūs galvojate, kad yra tokia Europos kultūra?

Atsakymas: Panašiai kaip asmenybė pati save lengviau suvokia kontakte su išoriniu pasauliu, taip ir europietiškoji dvasia, europietiška kultūra, europietiškas gyvenimo būdas lengviau pajaučiamas sąlytyje su tuo, kas nėra mes, su tuo, kas nėra Europa. Lietuva, vienas rubežinių Europos kraštų, jaučiasi giliausia prasme solidari europietiška kultūra, kurios egzistencija yra nediskutuotina tikrovė.

4. Klausimas: Ar įmanomas, jūsų nuomone, bendradarbiavimas su Europos Rytais?

Atsakymas: Nėra dviejų Europų: Vakarų ir Rytų. Tėra tik viena Europa, viena ir nedaloma. Rytinė Europa dalis jėga atplėšta nuo savo tėvynės tetrokšta vieno - iš naujo prisijungti prie kitų laisvų Europos kraštų.

5. Klausimas: Ar pagaiduotinas Vakarų Europos susitarinimas su Vokietija?

Atsakymas: Vokietija, gera ar bloga Vokietija, yra faktas, kuris egzistuoja, ar jo norima ar ne, bemaž Europos širdyje. Be jos negalima įsivaizduoti Europos.

6. Klausimas: Ar komunizmas sudaro pavojų Europai?

7. Komunizmas yra priešingybė pačios Europos idėjos, jos dvasinių vertybių, jos gyvenimo sampratos. Pačioje marksistinėje dialektikoje, tarp kitko, Europai, kaip dvasinei vertybei, nėra vietos.

8. Klausimas: Ką jūs manote apie ligšiolines įvairias iniciatyvas Europai sudaryti?

Atsakymas: Kiekviena iniciatyva, siekianti įgyvendinti Europos vienybę yra gera. Tuo tarpu yra tuščia vieta plačiam europietiškojo jaunimo judėjimui, kuris vadovautųsi ne politiniais, ekonominiais ar kitokiais argumentais, bet kuris propaguotų tikėjimą į vieną dvasios ir likimo bendruomenę.

9. Klausimas: Kokios turėtų būti Europos bendruomenės ekonominės bazės?

Atsakymas: Centriniai organizmai privalėtų padėti sukurti vieną Europos ūkį, be kurio europietiškoji Valstybė nepajėtų gyvuoti. Viskas vienok turėtų būti daroma pagal principą, kad nė viena tauta nebūtų skriaudžiama kitos sąskaiton.

10. Klausimas: Ar Europos bendruomenę reikėtų kurti ir ant moralinių vertybių?

Atsakymas: Ištiesi šimtmėčiai bendros kultūros jau yra moralinių pagrindų būsimųjų politinių bei ekonominių struktūrų. Šio fakto išamoniimas plačiose masėse, jo nuviltimas nemeluota ir sumania propaganda yra praktiškas klausimas, kuris dar reikia išspręsti.

11. Klausimas: Ar Europa gali gyventi be JAV pagalbos?

Atsakymas: Dabartinio metu Vakarų Europa negali gyventi be JAV pagalbos. Suvienyta Europa galėtų gyventi iš savo nuosavų išteklių.

Jei mūsų Prancūzijos jaunimo parodytas šiuo reikalu atakingumas galėtų pasilikti įprastose informacijos rėmuose, jo užimta pozicija, sprendžiant Europos vienybės klausimą, yra verta ypatingo atžymėjimo. Užakcentuojant bendros vakarietiškos kultūros veiksnį, kaip pagrindinę bazę bei jungtį Europos tautų šeimoyje, tik dar kartą išskeliamas mūsų kultūrinį reikalų svarba, mūsų kultūrinio gyvenimo ugdymo klausimai.

Lietuvių kultūros sąvokos problematika

Kaip mūsų valstybės suverenumo laikais viešame gyvenime, taip ir emigracijoje tremtinių tarpe nuolat tenka girdėti tvirtinimų, jog mes, lietuviai, esą galime didžiuotis, būdami labai kultūringos tautos atstovai. Nuolat svaidomasi bendriniais posakiais, jog lietuvių kultūra ir gili, ir aukšta, ir net savita.

Tai, tur būt, pati neišikioji sąvoka šiais sąvokų klastojimo ir sumaišymo laikais. Atrodo, jog niekas neįstengtu nurodyti, į kokias konkrečias platybes šia sintetinio charakterio sąvoka būtų galima išglaudenti. Prie šiandieninės dalykų padėties maža ką galėtų pagelbėti ir XVIII a. analitinė dvasia: tokie Diderotai ar Voltairai. Nepadėtų, nes lietuvių kultūros istorijos lapai dar beveik neatskleisti. Todėl ir nenustabu, jog dažnas kasdienos gyvenime lietuviškąją kultūrą suprantama kaip laudamos menų žodines bei vaizduojamas apraiškas, visai užmiršdami, jog tai tėra tik vieno socialinio luomo kultūrinis atakingumas

ar jo rezultatai. Argi kas rimtai galvotų Lietuvoje tematyti liaudies kultūros rezervatą? Pagaliau, liaudies - lietuvių ar kitų tautų - kultūros apraiškos jokiū būdu nėra ingredientas to, ką mes suprantame vakarietiškos kultūros sąvokoje.

Mūsų dvarų kultūrinio gyvenimo apraiškas mūsų istorikai suveda į apibendrinimą, jog pastarieji buvę svetimos kultūros importininkai ir skleidėjai. Apibendrinimą, kuriuo tarsi bandoma bagatizuoti šio luomo kultūrinis gyvenimas (žiūr. Z. Ivinskio str., „Aidai“, Nr. 23). Šios tėra šalininkams norėtusi priminti, jog apsprendžiant vienos kurios tautos kultūrinį gyvenimą, ji reiktų taip pat artikuliuoti ir kultūrinį vertybių kurimą ir kultūrinį atkingumą. Vakarietiškos kultūros lobyne visoms Vakarų tautoms yra lemia didžiulės svarbės šiam aruode įnašai, savais paminklais. Daugelis tautų prie šios kultūros kėlimo tėra prisidėjusios netiesiogiai: jos atsiškimais gėrėdamosi, „praktikuodamos“, būdamos suinteresuoto žiūrovo rolėje, gyvuočių interesus skatinamos kūrybinį atkingumą.

Jei kultūrinį vertybių kurimu europietišku mastu lietuviai gal ir negali perdaug girtis, kultūrinio atkingumo mes jau tvirtai galime didžiuotis esą nariu bendrosios vakarietiškos kultūros grandinėje. Tik ir šios pusės nušvietimas tėra apgalvėtinio būklėje. Kad mūsų kultūros kaip svarbiausio veiksnio tautos suverenumo išlaikyme, mūsų kultūrinį vertybių kurimo ir pačio kultūrinio gyvenimo puoselėjimo reikalus per mažai buvo pabrėžtas, yra iš dalies kalti mūsų tautos praeities tyrinėtojai.

Istoriko atsakingumas

Mūsų istorikai, „bekenisėdami Apuolė“, savo pagrindinį dėmesį kreipė į politinius ar kitus Lietuvos valstybės kūrimo, jos stiprinimo ir plėtimo aspektus, bemaž ne

Grįžęs iš anapus pasakoja (8)

Už spygliuotų vielų

Maždaug savaitę pabuvę pirmoje belaisvių stovyklose ir šiek tiek apsipažinę su jos gyvenimu, kuris, kaip vėliau pasirodė, beveik visose stovyklose vienodas, buvome nuvaryti į Neuhofo stovyklą prie Ragainės. Zyglovome dvi dienas lietui lyjant. Atvykome visi išvargę ir šlapi ir tuoj kritom daržinėj ant drėgnos žemės. Sekantį rytą daugelis nebesikėlė: keli buvo mirę, o kiti sunkiai sirgo ir juos teko nugabenti į ligoninę. Daugiausia sirgo plaučių uždegimu ir viduriavimu. Valgis visiškai blogas, sriubų su nesuktom bulvėm ir runkeliais, kurie buvo atgabenami iš dvaro ir apylinkinių ūkių kapėjų. Beveik visi viduriuoja, bet į ligoninę niekas nenori eiti. Sakoma, kas tenai ucinata, tas daugiau nebeišsėna, nes kasdien iš stovyklos išvežami lavonų vežimai ir užkasami Nemuno pakrantėse.

Daržinėse penkiaaukščiai, iš lentų sukalti nariai - tai mūsų lovos. Belaisvių tiek daug, kad tegalima gulėti tik ant šono, vienas prie kito prisipaudus, ir kai vienas šonas nūtirpsta, verčiamasi ant kito pagal komandą. Dažnai naktį vienas kitas nuo narų nukrenta ir užsimuša arba sunkiai susižeidžia. Ilgainiui ant šlaunų pasirodo gulėjimo žymės - ruda, sukietėjusi oda.

Gandų įvairių įvairiausių, - mus greit paleisija, ir mcs galėsime grįžti į savo gyvenamas vietas. Kartais dingtelėdavo galvon mintis, kad rusai vis dėlto ne tokie, kokiais juos piešdavo Gōbbelsas, bet juo toliau, tuo labiau įsitikinome, jog būsime rusų - komunizmo vergai. Vienas rusų karininkas tuomet gana teisingai pasakė, kad būsime „gerai“ užlaikomi, bet turėsime dirbti 5-6 metus kaip didžiausi plėšikai. Pradžioje nenorėjome tuo tikėti, atsirado ir tarptautinių įstatymų žinovų, kurie aiškino, kad po kurio laiko jie turėsia mus paleisti. Visi kalbėjo, jog esą neįmanoma nelaisvėje išbūti 5-6 metus, geriau pasikart.

Draugiškumas belaisvių tarpe vis labiau pairsta, visi panūre, nesukalbami, vienas kitam tampa lyg šunimis. Jeigu ką užkalbini „Kamerad“, tai daugiausia atsakoma: „Draugų nebėr, jie žuvo Stalingrade, liko tik šunės“ ir p. Kiekvienas, kas dar ką išsugaigo nuo rusų, savo daktus nešiojasi duonos maišelyje ar kuprinėje su savimi, su jais miega ir dirba, nes jei tik kur pasidėsi - tuojau neberasi.

Apie gegužės 15 d. pro spygliuotas vielas pirmą kartą pamatome vietos gyventojus grįžtant į savo gyvenamas vietas. Nedaug jų maži būreliai po 10-15 žmonių, daugiausia moterys ir vaikai. Visi išvargę ir beviltiškai nusiteikę. Išvyko pilnais prakrautais vežimais, o grįžta nuplyšę, mažais ryšulėliais ar lagaminais nešini, kiti rankinį vežimėlį paskui save traukdami. Tiek belioi iš viso dešimtečiai krauto turto.

Apie gegužės pabaigą mums praneša, kad sekančią dieną išvyksim. Kur vyksim - niekas nežino, bet visų viltis, kad į vakarus - namo. Per 1.000 belaisvių nuvaromi į Tilžės geležinkelio stotį ir sulapiunami į prekinis vagonus po 45 vyrus. Vagone galima tik ant grindų sėdėti, išsistieti nėra vietos, miegama pamainomis. Sargybos labai sustiprintos, dužra uždaromos, o langai užkalti lentomis ir užraizgyti spygliuotomis vielomis. Traukinys pajuda ir važiuoja per Nemuno tiltą - į rytus. Vagone įsiviešpatauja tylą, dingsta belaisvių viltis grįžti namo pas savuosius. Visų veiduose nusimnimas, o akyse ašaros. Vienas kitas stengiasi surasti ramiantį žodį, bet kitiems nepritariant vėl nutyla. Kitas

palesdami kultūrinio gyvenimo istorinėje Lietuvos valstybėje. Nušviečiant Vytauto išplėstos D. Kunigaiškijos trupėjimo priežastis, buvo apžvelgiamos visos kitos aplinkybės, tik ne pati pagrindinė. Pagrindinė priežastis, mūsų nuomone, dėl kurios vytautinis valstybinis balionas sprogo, slypėjo ne tame, jog samdytinės kariuomenės būrių narsa ar jų skaičius būtų sumažėjęs, ar politinėje to Europos regiono konsolidacijoje, bet kad nebuvo pakankama toji vidujinė substancija, kuri dvasinė jėga ir jos kūrybinės apraiškos, kurios visos būtų galima suvesti į bendrą kultūros vardiškį, ir kuri būtų pajėgusi sukonsoliduoti, išlaikyti prie bendro kamieno naujas mūsų valstybinio medžio šakas. Dvasinis potencialas buvo per menkas, idant įstengtu nugalėti smarkiai besiplečiančios erdvės pavojus.

Mūsų istorikų buvo stengiamasi iškelti dienos švieson ir išaiškinti visus kitus mūsų praeities nutikimus, tik ne nušviesti mūsų kultūrinio gyvenimo reiškinis, faktus, kaip sakysim, ar Vytauto žmona Ona sugebėjo pasinaudoti kryžiuočių ordino dovana - muzikos instrumentu, kuris minimas Marienburgo pilies konturo 1408 m. išlaidų knygoje, kur įrašyta: „6 M vor eyn clavicordium und portativum, das unser homeyster hercege Wytowten frauen sante“ (Josef Müller Blattan, Geschichte der Musik in Ostpreussen von der Ordenszeit bis zur Gegenwart, Königsberg i. Pr., 1931, psl. 15).

Vytauto šešėlyje istorikai pastatė kitą mūsų valstybės vyrą, Didįjį Lietuvos kunigaiškį Gedimina, kuris, rašančiojo nuomone, nemažiau vertas „Didžiojo“ titulo Vytauto prisegtaja prasme. Tai jis kvietėsi į Lietuvą įvairių šakų amatininkus bei meistrus, tuom keldamas švietimą ir skatinamas ano meto kultūrinį gyvenimą. (Nukeltą į 4 psl.)

Literatūros konkursas

LITERATŪROS DRAUGIJA skelbia konkursą novelių (short story) parašyti. Už geriausias tris noveles LITERATŪROS DRAUGIJA skiria premijas:

- Pirmoji premija - 50.00 dolerių,
- Antroji premija - 25.00 doleriai
- Trečioji premija - dienraščio NAUJIENŲ metinė priverumėta.

I. Konkurso dalyviai turi teisę pasirinkti temą, bet jie privalo prisilaikyti šių sąlygų:

- a) rankraštis turi būti pasirašytas slapyvardė;
- b) kartu su rankraščiu turi būti įdėtas užlyptas vokas, ant kurio turi būti užrašyta autoriaus slaplyvardė, o voko viduje įdėtas raštelis su tikrąja autoriaus pavardė ir adresu;
- c) rankraštis turi būti pristatytas ne vėliau 1950 metų vasario mėnesio 1 dienos tokiu adresu:

LITERATŪROS DRAUGIJA
Konkursui
1730 South Halsted Street
Chicago 8, Illinois

II. Literatūrinę novelių vertę spręs šie teisėjai:

- Jonas Aistis-Aleksandravičius,
- Nora M. Gugienė,
- Vincas Krėvė-Mickevičius,
- Sonia Pipiraitė,
- Antanas Vaičiulaitis ir
- Juozas P. Varkala.

Teismo pirmininke paskirta Sonia Pipiraitė. Teisėjų balsams pasidalinus lygyomis, nusveria pirmininkės balsas.

III. Premijuotos novelės bus spausdinamos LITERATŪROJE ir LITERATŪROS DRAUGIJOS METRAŠTYJE. Draugija pasilikia sau teisę spausdinti ir kitas, nors nepremijuotas, noveles.

Rankraščiai bus grąžinami tik autoriui pareikalavus.

LITERATŪROS DRAUGIJA kviečia konkurse dalyvauti visuose pasaulio kraštuose gyvenančius lietuvius.

Atviras žodis

P. Dr. J. Brožaitis mums atsiuntė sekančio turinio pareiškimą:

„Prašu neatsisakyti paskelbti sekančiame Jūsų laikraščio numeryje, kad straipsnyje „Mažosios Lietuvos Tarybos suvažiavimas“, atspausdintame 1949 m. rugpjūčio 27 d. „Lietuvio“, Nr. 11, mano pavardė yra paskelbta be mano žinios.“ -

15000 markių

ARBA PO 1.000 DM PREMIJĄ UŽ KIEKVIENĄ CITATĄ.

skiria „Lietuvio“ redakcija tiems, kurie įrodo, kad žemiau perspausdinti sovietinio „Tėvynės Bals“ Nr. 1 (1949. VIII. 10) teigimai atitinka tiesą.

* Dvidešimtojo amžiaus judų veikimo vieta - anglų ir amerikiečių okupuotos Vokietijos zonos. Čia susisuko savo niekingus lūžus judos, kurie trukdo doriems lietuviams grįžti į tėvynę.

* Visiems lietuviams grįžus į Lietuvą, šie ponai „veikėjai“, įvairūs komitetininkai liktų be dosnių maisto davinų, netektų skambių pasisavintų titulu bei pareigų.

* Prieš ketelį mėnesių Hanau lageryje Biržiška ragino visus lietuvius emigruoti svetur ir kovoti su norinciais grįžti į Lietuvą.

* Krupavičiui priklauso žodžiai: „Darbininkų šaudėm ir šaudysim“. Siandien Krupavičius, iškilęs ir pralotus, pasikvietęs į talką buvusį SS dalinių majorą karinį nusikaltėlį Lickų, Eichstätto DP lageryje įrengė savo štabą, pasiskelbė anglų ir amerikiečių zonų lietuvių komiteto pirmininku.

* Šiam komitetui talkininkuota Bernardas Brazdionis, garbinęs hitlerinius Lietuvos okupantus, ir dabar Rebdorio lageryje apgaulingai vapojojąs apie ilgęs Lietuvos.

* Nuolat iš Leito (stovyklos. - Red.) Mykolui Krupavičiui laiškus siunčia dr. Rezevitauskas. Kas yra šis dr. Rezevitauskas? Ogi karinis nusikaltėlis, hitlerinės policijos Lietuvoje vadas Reivytis, prisikėrgęs laktoro titulu, bandąs pasislepti Rezevitauskos pavardė.

* Šiai (emigracijos. - Red.) propagandai eikvojama tūkstantai dolerių ir svarų. Jų sumų dalį gauna ir lietuviškų laikraštivalaikų, leidžiamų vakarinėse Vokietijos zonoje, pardsidave redaktoriai už seldžiū fotografijų atspausdinimą ir aprašymą, kaip DP kuria Australijoje, Kanadoje ir kitose sąlyse.

* Buvęs voliškos „Ateities“ redaktorius gestapininkas Bronius Dameronas aktyviai padeda lieti ir redaguoti šiuos melo laikraščius.

* Detmoldo DP lagerio policininkai, vykdydami Reivyčio įsakymą, mokytoja Rezgį žiauriai sumušė ir išmetė pro lagerio vartus. Mat, Rezgys norėjo grįžti į Lietuvą. Tokių pavyzdžių simtai.

* Buvęs buržuazinės Lietuvos diplomatas Berlyne, gestapo bendradarbis Sidzikauskas, kartu su Remygeriu šnipinėja, kas iš Tarybų Lietuvos gauna laiškus, laikraščius.

* Lietuvių patriotams persekioti, amerikiečių padedami, kariniai nusikaltėliai sudarė dvi vadinasas sargybų kuopas. Vienai šių kuopų, esančiai Amberge, vadovauja artimas gen. Plechavičiaus bendradarbis Šukys. Antrajai, Visbruge esančiai sargybų kuopai vadovauja pukininkas Urbonas, buvęs Plechavičiaus „rinktinės“ štabo viršininkas.

* Krupavičiaus ir Ko nutarimu, kiekvienas DP lagerio lietuvis kas mėnesi moka vieną markę į zonų komiteto fondą. Šie pinigai persiunčiami Krupavičiaus žinion. O toliau? Dalis pinigų išleidiama melui prieš Tarybų Lietuvą fabrikuoti, DP lageryuose esantiems šnipams apmokėti, o didžiausia dalis šių prievarta surinktų pinigų išvaisdoma orgijoms, kurios vyksta po dažnų pasitarimų, dalyvaujant komitetininkų viršininkams.

* Neseniai mėgėjai žarstyti ugnį svetimomis rankomis išleido visiškai slapta aplinkraštį lagerių komitetams, kuriame nurodoma, kad kiekvienas jaunas lietuvis turi būtina (pabr. Tėvynės Bals) emigruoti. Aplinkraštįje nurodoma imtis fizinių priemonių prieš nenorinčius emigruoti lietuvius.

* DP lagerių emigracijos biurų reikalus tvarko vadinamieji emigracijos karininkai. Emigracijos karininkai už kiekvieną emigravusį lietuvių iš komiteto gauna premijas maistu, degtine, pinigais. DP lietuviams turbūt būtų įdomu žinoti, kokį atlyginimą gauna emigracijos reikalams skirtas karininkas. Per mėnesį gauna 250 dolerių ir 100 vokiškų markių.

* Grįžę į tėvynę įsikūrėme, apsitvarkėme. Be galo džiaugiamės, gyvendami tarp savųjų.

PRANEŠIMAI

„MŪSŲ KELIO“ SKOLININKAMS

Jau paskutinis metas atsiskaityti su „Mūsų Kelio“ už kadais gautą laikraštį ir platinimui knygas. Visi skolininkai prašomi kaip galint greičiau atsisteiti, pinigus siunčiant nebe senoju adresu į Dillingeną, bet po Dillingeną lietuvių stovyklos likvidavimo naujuoju adresu: „Mūsų Kelias“, (13 B) AUGSBURG-HAUNSTETTEN, Flachsstr. 48-1. Iki rugsėjo 15 d. knygu platintojai prašomi atsiskaityti už visas knygas, kurios iki tos dienos bus parduotos, ir nurodyti kiekias knygu, kurios platintojų žinioje paliekamos tolimesniam pardavinėjimui.

Ta pačia proga pranešama, kad paskiru senesniųjų „Mūsų Kelio“ numerių komplektams pasipildyti galima gauti „Lietuvio“ redakcijoje, Memmingene. Paskiro egz. kaina 30 pf.

IRO IESKŲJŲ ĮSTAIGA AROlsen/KASSEL IESKO

Ramonaitis Adolas, g. 1920. 1. 11 Pašaltonyje, iš Lietuvos išvyko 1945 m. rugpjūčio mėn.; Rudkauskas Klemensas, g. 1938 m. Klaipėdoje, 1944 m. su vaikų prieglauda evakuotas Vokietijoje, spėjama esant kur nors vaikų prieglaudoje Vokietijoje; Sapirienė Nechemė, g. 1862. 3. 14 Lietuvoje, pask. žinia iš Raseinių; Senkevičius Jeronimas, g. 1905 m. Kaune, pask. žinia iš Kauno 1944 m.; Senkevičius Jofija, g. Kaune 1910 m., 1945 m. sausio mėn. buvo Danzig-Langhuru ligoninėje; Zilbermanas Natanas, g. 1930. 11. 22 Sveikose, 1943 m. rugpjūčio mėn. deportuotas į Auschwitzą, 1944 m. perkeltas į Wolfisbergą ir 1945 m. i Maut-

davo dar 2-3 val. dirbti stovykloje, kaip tai: įrengti gyvenamas patalpas (palapines iš fanieros plokštelių), plauti malkas, važiuti kiemą ir p. Dažnai dirbdavome net 8 savaites, neturėdami nė vienos laisvos dienos poilsiu net ir sekmadieniais. Tik pastaruoju laiku, maždaug nuo 1948 metų, belaisviams leidžiama per savaitę švesti vieną dieną, bet ir tai reikėdavo ją per savaitę antvalandžiais užsipelnyti. Didžiasias šventes, kaip Kalėdas ar Velykas, leisdavo švesti, bet reikėdavo prieš tai dirbti sekmadieniais. Tas pat ir su komunistinėmis (valstybinėmis) šventėmis.

Visose stovyklose, kur tik nam teko būti, mūsų gyvenamomis patalpomis buvo daržinės, tvartai, barakai, bunkeriai ir palapinės. Tikruose gyvenamuose namuose man nelaisvėje neteko gyventi. Maždaug 1945 m. prieš Kalėdas gavome pirmuosius čiužinius. Nors ant skersai patiesto čiužinio miegojom keturi vyrai, tačiau tai buvo vis geriau, negu ant grynų lentų ar šaltos žemės. Iki tol dirbome ir miegojome su tais pačiais suplyšusiais ir dvikandčiais rūbais, net būtu nenusiauvę. Visi turėjo begalės utėlių ir niežų ir tik apie 1946 m. pavasarį pavyko jais atsikratyti. Nuo 1947 m. iki paleidimo namo daugiau utėlių beveik nebeteko matyti, nes rūbai būdavo dezinfekuojami kas savaitę, o ta pačia proga ir maudomasi. Tuo pačiu metu būdavo plaukai kerpmi ir visos plaukias apaugusios kūno dalys skutamos. Kadangi dezinfekcijos priemonės būdavo labai blogos, tad nelgailai trukus daugelis apsikrėtė odos ligomis. Nuo 1948 m. liepos mėnesio belaisviams leista augintis plaukus. Kerpmi ar skutami būdavo tik tie vyrai, kurie patekdavo į karcerį už vagystę ar už bandymą pabėgti iš nelaisvės.

(B. d.)

DILYS Jonas, 1945 m. pavasarį buvo deportuotas į Zerbst, ieškomas Tallat-Kelpšos, (14b) EBINGEN (Württ.), Goethestrasse 8. Turintieji turėtų kuruji žinutį apie ieškomojį ar žinantieji jo adresą, prašomi skubiai atsiliepti.

Pranė Gudelevičiūtė - Bagdžiūnienė ieško giminaičių Kazimiero UZLEKIO veikus, gimusius Kepalių klm. Būna, parap. Jei kas žinote apie jų likimą, praneškite man, aš atsilyginsiu. Rašyti: P. 7000 Bagdžiūnas, 1800 W. Monroe, Springfield, Ill. USA.

„Ateities“ stovykla prie Bodeno ežero

Prieš išsiskirstant į svetimus kraštus, studentų At-kų Sąjungos C. Valdybos rūpesčiu buvo suruošta paskutinė studentų, o taip pat ir moksleivių ateitininkų stovykla — studijų savaitė. Ji vyko rugpjūčio mėn. 20-29 dienomis mažame Kressbranno mieste-lyje prie Bodeno ežero ir sutraukė apie 200 katalikiškojo jaunimo iš įvairių V. Vokietijos un-tų bei lietuviškųjų gimnazijų. Stovyklą ruošiant sutikta daug klūčių, tačiau keletas pasiryžusių dėka jos buvo pašalintos.

Si stovykla turėjo nemažą tikslų, būtent: duoti pasauliečiams klausimais paskaitų, paruošti bei išnagrinėti planus ateities ateitininkškam veikimui emigracijoje, ap- tarti tudijavimo galimumus kituose kraštuose ir kt.

Studijų savaitės rėmuose buvo išnagrinėta tema — „Žmogus šių dienų pasaulyje“, kurioje tilpo visa eilė paskaitų iš kurių pažymėtinos sekancijos: mkt. Kavaliūno „Pilnutinės asmenybės pradai“, Prof. Ylos „Žmogaus kultūra“, prof. Ivinskio „Europos kelias į dabartinę krizę“, dr. Pikūno „Dabarties pasauležiūrės srovės“, V. Natke- viciaus „Masės viešpatavimas“, P. Jurkasa „Mūsų kultūriniai rūpesčiai“ ir prof. J. Griniaus „Žmogus šių dienų mene“.

Dabarties bei ateities organizaciniams klausimams buvo pašvesta taip pat nemaža laiko. Nutarta padaryti kai kurių papildomų veikimo gairėse (įkuriant sporto skyrių), ir kai kuriose srityse užakcentuotas galimai didesnio veiksmingumo reikalas. Emigraci- jai smarkėjant, Vyriausioji Ateitininkų Fe- deracijos Taryba nuo š. m. rugsėjo mėn. 1 d. bus perkelta į J. A. Valstybes, kur jai vadovaus Reino konferencijoje išrinktas federacijos vadas prof. A. Damušis. Iki šio- liai laikinai ejęs Federacijos vado pareigas prof. A. Maceina iš posto pasitraukia.

Emigracinius bei studijų tęsimo klau- simais teko išgirsti daug pastabų bei paaiš- kinimų iš vysk. Brizgio, kuris yra kaip tik neseniai grįžęs iš savo kelionės po J. A.

Valstybes. Studijų tęsimo bei stipendijų ga- vimo reikalais kalbėjo ir patarimus davė iš Pax Romanos vadovybės Mr. Kirchneris, iš savo pusės pažadėdamas nemažą paramą.

Pati svarbiausioji šių studijų savaitės diena buvo sekmadienis, rugpjūčio mėn. 28 d. Tos dienos rytu J. E. vysk. Brizgys at- laikė iškilmingasias pamaldas. Po pietų įvyko stovyklos užbaigiamasis posėdis, i- kurio prezidiumą buvo pakviesta daug žymių asmenų. Posėdį atidarė Studentų At-kų Sąjungos C. Valdybos pirm. Dr. Ki- sielius, pažymėdamas šio susibūrimo svarbą ir tikslus. Po to priesaiką davė jaunesni ateitininkai moksleiviai, o taip pat ir stu- dentai, pasižadėdami kovoti už ateitininkš- kuosius idealus. Vėliau sekė kalbos ir lin- kėjimai. Pirmasis kalbėjo J. E. vysk. Briz- gys, kuris perdavė sveikinimus ir nuo J. E. arkivysk. J. Skvirecko ir vysk. Podolskio. Toliau ateitininkus sveikino: prof. Braza- jūnas, Pax Romanos direktoriato vardu dr. Pikū- nas, Italijos At-kų vardu kun. Cukuras ir Fed. Vadas prof. A. Maceina. Po šio buvo

perskaityti sveikinimai atsiųsti iš kitų kraš- tų organizacijų bei pavienių asmenų. Buvo perskaitytos šio suvažiavimo rezolucijos, o taip pat nutarta pasveikinti: popiežių Pijų XII, arkivysk. Skvireką, Pax Romana, vysk. Bučį ir Podolskį, kan. Kapočių, VLIKą, V. Tarybą, LTB Centro Valdybą, BALFą ir kit. Iškilmingasis posėdis buvo baigtas Tautos Himnu. Vakare įvykusiame literatūriniame vakare dalyvavo gausios me- ninės pajėgos. Poetas P. Jurkus paskaitė ištrauką iš savo poemos „Judovarniai“, kuri visus labai maloniai nuteikė. Taip pat ne- maža žavesio suteikė Pinnebergo vyrų kvartetas, Schw. Gmündo moksleivių šokė- jų grupė ir kiti grupiniai bei pavieniai pa- sirodymai.

Rugpjūčio mėn. 29 d. įvyko atsiveikimi- mo aktas, kuris savo liūdnumo atspalviu gi- liai įstrigo į visų širdis, tačiau nežūrint to, buvo išsiskirstyta su gyva viltimi su- grįžti prie Nemuno krantų, visur kur va- dovaujantis at-kų himno žodžiais „dirbkim, kovokime dėl Lietuvos“.

Emigracija Argentinon

Argentinon emigrantų parinkimo misija, susitarus su Argentinon Gn. Konsulatu Frankfurte, yra nuatastius taisykles emigruoti į Argentiną. Parinkimas bus daromas iš asmenų, kurie turi „Libre Desembarco“ (leidimą atvykti į Argentiną), arba yra įtraukti į pažadėtų vizų sąrašus.

Norint išvykti reikia turėti dokumentų originalus įrodančius giminytės ryšį „Libre Desembarco“ laikytojo (pav. giminytės ry- šiai brolio Vokietijoje su seserim Argentinon) privalo būti pagrįsti originaliais gimimo metrikais brolio ir sesers). Nuo šio reika- lavimo gali būti atleista tik šeimos narių prašymu Argentinon, adresuotu Divisione de Immigration, išsiaiškinant klausimą per ministeriją Buenos Aires'e ir vėliau du- menis pateikus Argentinon konsulu Frank- furte.

Kiekvienas noris emigruoti privalo su savim turėti Libre Desembarco (leidimo at- vykti į Argentiną) originalą arba įrodymą, kad jis yra įtrauktas į sąrašą asmenų, ku- riems yra numatyta vizas išduoti, jei mi- nėti sąrašai nesiranda pas Argentinon kon- sula Frankfurte. Tokiu įrodymu yra laiko- mas pažymėjimas iš Argentinon konsulo, esančio už Vokietijos teritorijos ribų, kad pas šį konsulą randasi originalas pažadėtų vizų sąrašas, kuriame minimas asmens pa- vardė yra įtrauktas; arba foto kopija tokio vizų sąrašo patvirtinta konsulo esančio už Vokietijos ribų su atžymėjimu, kad mi- nėtas konsulas turi minimo sąrašo originalą.

Mažoms šeimoms įvažiuojant teikiama pirmenybė. Gydytojai, architektai, inžinie- riai, profesoriai, farmaceutai, chemikai ir kitų laisvų profesijų žmonės visai neįsilei- džiami. Studentai irgi nepriimami.

Darbo įrodymui pakanka turėti IRO pro- fesijos patikrinimo įstaigos išduotą pažy- mėjimą. Tame pažymėjime įrašytas dar- bas nebūtinai privalo sutapti su darbu nu- rodytu vizos pažadėjimo dokumente.

Įvažiuoti gali: viengimiai vyrai iki 37 m. amžiaus, šeimos susidedančios iš vyro (nesenesnio kaip 40 m.), žmonos (amžius mažiau 43 m.) ir ne daugiau 3 vaikų; naš-

liai vyrai su ne daugiau kaip 3 vaikais. Kaip šeimos vieneto galva priimami tik darbingi vyrai. Netekėjusios moterys, naš- lės ar išsiskyrusios moterys su ar be vaikų- nepriimamos.

Norinčių išvykti registracija ir parinki- mas bus vykdomas visoms areajoms Re- settlement Center Ludwigsburge.

Turintieji reikalingus dokumentus ir norintieji vykti į Argentiną, turi kreiptis į IRO arejos individualinės emigracijos skyrių (per vietos IRO įkurdinimo skyrių).

Šiais metais BALF'o įstaigoje Münchene užsiregistravusių vykti į Argentiną sara- šai yra pasiūsti į Buenos Aires lietuvių emigraciniam komitetui, tačiau iki šiol vi- zoms leidimai dar nėra gauti. Ties smens, kuriems leidimai gauti pagal ankstyvesnį sąrašus, gali jais pasinaudoti, jei atitinka kitas čia atpasakotas sąlygas. BALFas.

„Lietuvio“ prenumeratoriams užsieny

Vis labiau besiplečiant emigracijai, Vo- kietijoje gyvenančių prenumeratorių skai- čius nuolat mažėja. Juo toliau, tuo labiau tolimesnis laikraščio leidimas ir jo lygio išlaikymas pareina nuo užsienio prenume- ratorių, o ypatinai nuo stropaus jų atsiskai- tyto. Mums, be abejo, yra patogiausia, ka- da užsienio prenumeratoriai atsiskaito su administracija, atsiųdami nuo rugsėjo mėn. 1 d. po 10 tarpt. pašto kuponų už mėnesinę prenumeratą. Tuo būdu gautus pinigų ga- lime tuojau pat panaudoti. Be to, užsienio prenumeratorių patogumui turime savo at- stovus visose kraštuose, kur tik gyvena didesnis mūsų tautiečių skaičius, ir kiek- vienas be didelio vargo gali su jais atsiskai- tyti. Užsienio atstovų adresai ne kartą buvo skaitytojams nurodyti.

Nežūrint to, dalis prenumeratorių lai- raštį gauna ir vis dėlto neatiskaito nei vienu nei kitu būdu, tarsi jie neįsivaizduotų, su kuriais piniginiams sunkumas turi šiandien Vokietijoje grumtis laikraštis, kuris negauna bet kurių pašalinių pajamų. Todėl prašome visus tuos užsienio prenume- ratorius, ypač gyvenančius Kanadoje, kaip galint greičiau vienu ar kitu mūsų čia nu- rodytu būdu atsiskaityti: apsimokėti skolą ir atnaujinti prenumeratą.

Tuo pačiu prašome pasistengti atsilyginti savo skolas už anksčiau gautus „Minties“ ir „Mūsų Kelio“ laikraščius, nurodant už katrą laikraštį ir kuri suma sumokama. Tie pinigai taip pat eina „Lietuviui“ leisti.

Atsitinka taip, kad vienas kitas skaitytojas, paragintas apsimokėti skolą, ima aiškinti, jog jis teuzisakęs laikraštį tam laikui, ku- riam buvę apmokėta. Bet kuriems neaišku- mams išvengti, prašome apmokant prenu- meratą aiškiai nurodyti, kaip pasielgti pasi- baigus prenumeratos terminui. Priešingu at- veju manysime, kad prenumeratorius mums tiek skolingas, kiek laiko jam buvo siun- tinejamas laikraštis, nes tuo būdu ginčijan- čių savo skolą yra palyginti mažiau, negu norinčiųjų laikraštį gauti be pertraukos.

Hesseno DP dėmesiai

Visi Hesseno gyveną vokiečių ūkyje DP ir neturį darbo prašomi kreiptis į IRO Area No 1. Hqs. Placement Section — Mr Roberts Frankfurt/Hanau Reikalingi kvalifikuoti ir nekvalifikuoti tarnautojai ir darbininkai.

Gyvas rugpiūtis Bagnoly

IRO centrinėje emigracinėje stovykloje Italijoje rugpiūčio mėnesyje judėjimas buvo labai didelis. Pavaizdavimui čia duodamas išplaukusiu laivų sąrašas:

- rug. 1 d. „Anna Salem“ į Australiją su 1566 keleiviais,
- rug. 2 d. „General Blak“ Kanadon su 845,
- rug. 11 d. „Jumper“ į Australiją su 845,
- rug. 13 d. „Nelly“ Australijon su 1501,
- rug. 14 d. „Dundaik Bay“ Australijon su 1026,
- rug. 21 d. lėktuvais į Čile, Peru, Boli- viją 54,

Lietuvis

Rugėjo aštuntosios pareiga

Pro sovietines užtvaras į vakarus prasiveržia vis škaudesnės ir škaudesnės žinios; lietuvių tauta budeliskom priemonėm naikinama tėvynėje ir tremiama mir- čiai į šiaurę. Skaičiai, kurie ženklina nužudytuosius ir ištremtuosius, siekia šimtus tūkstančių. O ką tai reiškia lietuvių tautai — visi gerai suprantame, nes tuose skaičiuose telpa mūsų tautos tauriausieji vaikai: nepaklūsę svetimos prespaudos batui, gynę tėvų namus ir žemę, gerbę papročius ir tradicijas, saugoję kalbą, gar- binę Dievą. Ir va, tokių žinių nuotaikose mes pasitinkame šių metų rugėjo aš- tuntąją. Anksčiau, laisvės metais, ta šventė buvo daugiau skirta Vytauto Didžiojo galybei ir vainikavimosi pastangoms iškelti. Katalikų eklezija tą dieną minėjo Ma- rijos vardą ir gausiose mūsų šalies šventovėse girdėjos padėkos giesmės. Šiais me- tais, kada visų lietuvių pastangos iš naujo telkiamos pagrindiniam tikslui-laisvei prikelti, rugėjo aštuntoji, be anksčiau minėtų tikslų, tepada išryškinti laisvajam pasauliui lietuvių tautos kančias ir jai reikalingą pagalbą.

Šis uždavinys, visi matome, nėra lengvas ir reikalauja labai vieningų ir didė- lių pastangų. Geriau pasakius, reikia prisiversti, kad kiekvienas lietuvis taptų su- duoto krašto laisvės misijonierium ir tai skelbtų visur, kur tik atsiranda galimybės. Ilgą laiką mūsų didžią nelaimę gaubusi geležinė tyla mus gąsdino. Visi stebėjo- mės ir pagrįstai širdome, kada vietoj teisybės buvo laimėjęs melas, kada vietoj su- draudimo agresoriui buvo lenkiamasi. Pagaliau ta pavojingoji tyla pasibaigė ir šiandien jau nemaža galimybių įvairiausiomis priemonėmis skelbti mūsų tautos ir tėvynės kančias. Šiandien ir DP jau neberekia bijoti pasisakyti kaip prieš pra- metų, kad į vakarus bėgo nuo sovietinio komunizmo. Reikia manyti kad tą baimę įkvėpusieji vakariečiai, kada pamatė tikrą sovietinį veidą, nesijaučia smagiat. Ta- da vanduo gausiai pylėsi ant sovietinio malūno ir mums darė didelę skriaudą.

Padėtis, kad ir pamažu, keičiasi. Prasiveria ir žodžio ir spaudos informacijai anksčiau užtrentos durys, galingieji, kurie anksčiau mūsų vengė, pradeda suprasti ir išklausti. Visi, kurie laisvę myli, pamatė, kad ta pati nelaimė, kuri vakar mūsų nepriklausomybę papovė, rytoj gali ir jų nepriklausomybę papauti. Nors pavė- luota labai daug, tas pavėlavimas mūsų tautai kaštuoja dešimtim tūkstančių gyvy- bių, bet su viltimi džiaugiamės, kada matome, kad pro debesis žada prasiveržti aušra. Aušra, kurios laukiame mes, bet labiausiai laukia tiesioginiai sovietinio ko- munizmo naikinama tauta.

Mūsų nelaimė, kada atsiranda daugiau vilties pradėti kelionę atgal, esam pri- versti skirstytis dar į tolimesnius kraštus. Vieniems tenka pasiekti Australijos, ki- tiems Amerikos, trečiams dar kitų kraštų krantus. Ir bebaigiami skirstytis iš Vo- kietijos, dar kartą pergalkovim savo tremtininkšką misiją ir atnaujinkime laisvės pastangas. Metas, kurį dabar gyvename, kaip paprastai tokiais tvejais būna, yra pats pavojingiausias ir reikalaujantis didžiausio susiklausymo. Greitas mūsų reaguojimas į visus kylančius klausimus, mūsų organizuotumas ir nuolatinis mūsų laisvės klau- simo kelimas, be abejojimo, sulauks atpildo. Tik visiems mums reikia pasitempti. Visi mes esame patriotai, visi norime Lietuvai laisvės, bet kažin kaip gyvenimo kelias susipina ir neretai išeina taip, kad pirma atsimename savo asmeniškų rei- kalus, o tik po to pareigą tėvynėi. Gal ir ši rugėjo aštuntoji, kada skausmu per- sunktos žinios ateina iš tėvynės, mus paskatins mažiau gyventi savo bėdomis, nes jos, palyginus su tėvynės vargais, jokios bėdos. Mes esam vakaruose, esam lais- vėje. Mes naudojames daugeliu teisiu, kurių tėvynėje pasilikusieji jau penkeri me- tai neturi. Mes čia turime visas galimybes skelbti tautos ir tėvynės nelaimę, kada ten bet koks laisvės pasireiškimas tuoj žiauriai užmušamas.

Kaip paprastai, didelių švenčių metu, vieni kitiems linki ko nors gero. Mums šiuo atveju lieka tik išpareigoti, nes šią dieną, kada mes vakaruose laisvai šve- simė, tėvynėje ir šiaurėje mirs geriausi vaikai. Mirs eilės sargybas, bandę lietuviš- kumą pademonstruoti, mirs pasipriešinę dėl paprastų žmogaus teisių, mirs gin- dami namus ir žemę. Gyvenkime jų kovos dvasia, užimkime patys kovos barą ir sulauksime tokios rugėjo aštuntosios, kada galėsime džiaugtis teisybės ir laisvės pergale.

BALYS GAIDŽIONAS.

Kasdieniai australiški vaizdeliai

Seimos, atvykusios Australijon, apgy- vendinamos specialiai įrengtose šeimų sto- vyklose. Seimos galva paskiriamas darbams, o jeigu jis yra atvykęs anksčiau ir šeima atsikvietęs, jo šeima vistik patalpinama stovykloje. Dirbantysis už suaugusių šei- mos narius, esančius šeimų stovyklose, sa- vaitei moka po 30 šilingų (pusantro svaro), už vaikus — 12 šilingų. Tai yra brangoka, ypač jeigu šeima susideda iš keleto as- menų, nes dirbantysis, jeigu jis tediaba tik normaliai — penkias dienas savaitėje ir be antvalandžių, uždirba apie 7 svarus. Atskai- čius valgį ir mokesčius, lieka 5—6 svarai. O darboviečių su antvalandžiais yra nedaug kur. Tad šeimos galvos stengiasi susiras- ti kokį nors butelį ar kambarį savo darbo- vietėse ar jų platiose apylinkėse. O susi- rasti pastogę nelengva. Kartais ieško ke- letą mėnesių ir vistik neranda.

Gyvenant kartu su šeima, žymiai pigiau atseina patšai pragyvenimas. Seimos gal- vos, neradę kambario ar butelio prie savo darboviečių, ieško pas savo apylinkės ūkininkus. Ir pas juos sunku gauti, nes australų šeimos daugiausia teturi patalpas tik sau gyventi ir nemėgsta nuomininkų. Dažnai ir turintieji laisvų kambarių neiš- nuomoja. Pirmą turį patikti veidas, sudaryti gerą įspūdį, tik tada tave įsileis. Jeigu dir- bantysis suranda kokį 6—10 mylių atstume nuo savo darbovietės savo šeimai pastogę, jaučiasi labai patenkintas, kad galės šešta- dieniais ir sekmadieniais ją aplankyti.

Seimų dienelės ne per linksmos. Žmona su vaikais viena visą savaitę. Aplinka tuš- čia. Ir tie patys ūkininkai kur ne kur te- gyvena. O į miestelį negi eisi pėsčiomis 10—15 km! Be to, ir vaikai. Žinoma, yra šeimų, kurios ir drauge gyvena. Čia kaip kam nusiseka.

Su butais ir kambariais Australijoje sun- ku. Prieš devynis mėnesius, kada aš atvy- kau į Sydnejaus uostą, kalbėjais su keleta lietuvių, kurie buvo vedę ir neturėjo vaikų. Vyras ir žmona dirbo Sydnejuje, bet gyve- no atskirai darboviečių darbininkų patal- pose, nes negalėjo mieste susirasti buteli ar- kambari. Bet tatau buvo seniai, kada ir pa- čių imigrantų buvo žymiai mažiau.

15.000 naujųjų ateivių be darbo

Australijos angliakasių streikas, kurį su- organizavo komunistai, jau tęsiasi šešias savaites. Priemimo centruose jau yra susi- telkę apie 15.000 naujųjų ateivių, kurie dėl besitęsiančio streiko neįmanoma aprūpinti darbu. Imigracijos minist. Calwello prane- šimu, streikui pasibaigus visi naujieji atei- viai bus aprūpinti darbu.

Dėl streiko laikinai darbo neteko ir dir- bantieji naujieji ateiviai. Jiems mokamos nedarbo pašalpos. Pirminieji iš darbo buvo atleisti naujieji ateiviai, tik paskiau austra- liai darbininkai.

Geros sąlygos architektams

Pažįstu vieną architektą, kurį prieš tris mėnesius atsikvietė Australijon anksčiau at- vykęs jo sūnus. Šį architektą pakvietė vals- tybinė tarnybon Melbourne su 600 svarų metinio atlyginimo. Architektas gavo archi- tekto braižytojo vietą. Kadangi architektą Australijon atsikvietė jo sūnus, tai sutartis jam nereikalinga.

Atšyla oras

Su rugpiūčio mėnesiu Australijoje bat- giasi žiemos metas. Bet jau ir dabar dienos šiltokos, šalčiau tik rytais ir naktimis. Jau- čiamai artėja pavasaris. Ne toks artėjančią pavasarį jausmas kaip Europoje. Ta žaluma, kuri sužėlė rudenį ir žiemą, antrojeje pe- vasario pusėje pradeda vysti. Vasarą viešas nusugelta, paruduoja. Nuo kaitros ganta braska.

J. Rimas.

Išsiskirstyta Dillingeno lietuvių stovykla

Daugiau negu ketverių metų išsilaikiusi Dillingeno lietuvių stovykla išsiskirstyta. Di- džioji jos gyvenotojų dalis (apie 250 žmonių) š. m. rugpjūčio 31 d. nukelta į Kempteną ir apie 150 žm. į Memmingeną. Per 100 žm. rugsėjo 1 d. perkelta į Schw. Gmündą, likusieji rugsėjo 2 d. į Ingolstadtą ir Mün- chena. Be to, dalis pateko į Augsburgą, jei- gu tenai gavo darbo. Dillingeniems pasiru- ošti išsiskraustymui tebuvo duota tik apie savaitės laiko, nes į jų patalpas apie rugsėjo 10 d. atvyksta lietviai.

Dillingenas buvo viena judriausių lietu- vių stovyklų, kurioje savo laiku reikėsi gyvas kultūrinis veikimas, ypač skatina- mas tenai gyvenusių menininkų ir kultū- rininkų. Del emigracijos stovyklai prare- tėjus, ši pavarai buvo atkelta Neuburgo, Eichstättio ir Rothenburgo stovyklų dalis. Pagyvenus porą mėnesių, teko vėl krausty- tis. Duok Dieve, kad daugeliui tai būtų pa- skutinis kraustymasis prieš emigraciją.

Svarbiausių klausimų temomis

(Atkelta iš 3 psl.)

Reikia pastebėti, kad tais laikais menin- ko savokos nebuvo, tebuvo tik meistras. Ir tai vyko laikais, kada mūsų kaimyninėje Maskvoje, kaip sako W.-L. Landowskis (Histoire générale de la musique, Paris, 1945, psl. 68), muzikavimas buvo draudžia- mas ir kur — tiesa, jau vėlesniais — su juo buvo kovojama net tokiomis priemo- nėmis, jog Maskvos aikštėje buvo sureng- tas lauzas, kur buvo sudeginti visi miesto muzikos instrumentai.

Jei nusikeltume į vėlesnius amžius ir pa- sižiūrėtume, sakysim, į kultūrinį gyvenimą Zigmanto Augusto dvare, Vilniuje, tai, lie- kant muzikos domene, mes čia daug metų (1549—1565) randame itališką mokyklų vengrų kompozitorių ir lautistą Valentina Bakfarka, dėl kurio varžėsi popiežius Po- lidas III su Prancūzijos karaliumi. Šis me- nininkas į Vilnių atvežė renesanso meiste- rių polifonijos meną — niderlandų Josquin Desprešo ir Jacobo Arcadelt'o, prancūzų Philippe Verdel'o. Jo garšą nusako tuo metu paplitęs priežodis: „Po Bakfarko neimk lautas ir rankas.“ (Emil Haraszti, La musique hongroise, Paris, 1933, psl. 39-43).

Refleksai nepriklausomybės laikais

Istorikas, tyrinėdamas praeitį, netiesio- giai prisima labai didelę atsakomybę gy- venamosios epochos formavime, nes krite- riumai, kuriais sveriami praeties įvykiai, imami taipgi mastu bėgamojo laiko reiški- niams sverti. Gal ir per sunku uždavinys būtų mūsų istorikams pažiūrėti į praeitį kitokiomis akimis. Jie patys buvo mūsų tautinės sąmonės žadinimo epochos vaikai ir šios epochos dvasioje matė ir interpreta- von mūsų istorinės valstybės gyvenimo reiš- kinius.

Tie patys mastai buvo taikomi ir mūsų nepriklausomybės laikų gyvenimui sverti. Jeigu tautinės sąmonės žadinimo epochos pradžia randame 19 a., tai mūsų trumpo valstybinio suverenumo metą tenka laikyti tuo pačios epochos tęsinu. Tautinė sąmonė buvo ugdoma, ją maitinant apkaitytais plunksnomis, suidealizuotais pasakojimais apie mūsų praeties herojus. Šios šaunios praeties abstraguotu penu, herojų romanti- ka buvo bandoma auginti naujųjų laikų

didvyriai. To pasėkoje mūsų tautinio ir valstybinio suverenumo saugojime ir išlai- kyme pernelyg didelė reikšmė buvo kreipi- jama jėgos faktoriui. Dviejų su puse mili- jono ūkininkų tauta skyrė apie trečdali savo valstybinio biudžeto, idant būtų palaik- koma gyva anoji Vytauto laikų dvasia. O rezultatus to šiandien patys matome.

Refleksai tremties gyvenime

Šitoje šviesoje tremtyje yra visai sup- rantama taipgi vienos mūsų karitatyvines institucijas, be kitų uždavinių, savo laiku taip pat užsidėjusios pareigą remti stu- diuojantį mūsų jaunimą, direktvya, kuria buvo skatinama imtis praktiškųjų mokslų, grasant nutraukti paramą, kitų šakų stu- dentams (o tai iš dalies ir buvo įvykdyta). Tos instrukcijos autoriai pasirodė besą tikri anos dvasios mituliai, savotiški naujųjų laikų auksinio vėrio garbintojai. Tiesa, nebūtų galima užginėti, kad tie žmonės šiuo savo žygiu nebūtų parodę susirūpi- mo lietuviško emigranto duonos kėsnui. Galima tačiau abejoti jų susirūpinimu lie- tuviškos kultūros reikalais, nes išmokslintų ir aukštai kvalifikuotų inžinierių ar gydy- tojų vaidmuo labai pozityviai tesireiškia srityje, kurią mes įprastine terminologija vadiname civilizacija.

Išvados vietoje...

1948 m. Vienos gyvenimas sukosi apie du poliūs: Herberto von Karajano diriguoja- mus koncertus ir domininkonų tėvo Diego pamokslus. Sako, keistos mintys apimdavo klausytoją, girdint šį pamokslininką tvir- tinant, jog estetika stovinti aukščiau už eti- ką, jog „vienas geras eilėraštis yra dau- giau vertas už visą fabriką su visais jo komplikuotais instrumentais ir mašino- mis“.

Gal ir perdaug drąsų palyginimą paėmė tėvas Diego, kaip gal šiek tiek perėjo ir anoji tautietė, karščiausiu įsitikinimu tvir- tindama, jog didžiausiu įvykiu lietuvių tremties 1948 m. gyvenime reikia laikyti mūsų tautiečio valstybinę disertaciją Sor- bonnos universitete. Gal ir perdaug pasa- kyta. Bet ar ne šiose srityse reikėtų ieš- koti didžiausių mūsų tremties gyvenimo įvykių?

Albinas V. Švirnickas.